

Rainer Vakra
lubab seadust muuta ning
Läänemaad ja saari laastavale
lindude massitapmisele piiri
panna. Lk 3

Einar Pärnpuu
põllult leiti paari tuhande aasta
vanune Rooma münt. Lk 4

Lääne Elu

Loe värskaid uudiseid www.le.ee

LAUPÄEV, 29. OKTOOBER 2016 | NR 124 (3920) | 1 EURO

**Rein
Vatku:**

kuidas
linnamehest
maakas sai
Lk 6–7

ÄRI

Kõmsi traaditootja tõusis Läänemaa ettevõtete edetabelis esimeseks

Läänemaa ettevõtete edetabeli esikümnes toimusid aastaga põhjalikud vangerdused. Ükski Äripäeva koostatud Läänemaa ettevõtjate edetabeli esikolmikusse jõudnud ettevõttest ei pääsenud eelmisel aastal esikümnesse.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Pingereas on esikohal Kõmsil tegutsev metallitööstus K.Met AS. Teisel kohal on finantsvahendusega tegelev Koduliising OÜ ja kolmandal Lihula vaibatootja Narma OÜ.

Eelmise aasta esikümnest on edetabelis alles vaid kaks ettevõtet – kuuendal kohal Mullo Transport ja üheksandal Festium Grupp OÜ. Mullune liider kutseliste Kalurite Ühistu taandus 95. kohale, sest aastaga ka hanes käive tervelt 56 protsenti.

Kõmsi traaditööstusel oli hea aasta

Mardo Leiumaa juhitud Kõmsi traaditööstus K.Met on aastaga tõusnud 39. kohalt esimeseks.

Kui küsida Mardo Leiumaalt kehva spordireporterit kombel „Mis tunne on?“, vastab Läänemaa edukaima ettevõtte juht, et tunne on alati hea, kui oled mingi võistluse võitnud.

„Meie ettevõtmine on selles suhtes keeruline, et aastad pole vennad, ühel aastal läheb kehvasi, järgmine võib tulla hea. Eelmisel aastal sattusid paljud head asjad kokku,“ tõmbas Leiumaa edujutu kiiresti kokku.

Pingereastamise kohta arvab ta, et ettevõtteid on erinevad ja kas neid saabki võrrelda.

Aga esikohal pole K.Met edetabelis varem olnud.

Leiumaa ütles tundvat heameelt hoopis selle üle, et Läänemaa edukate ettevõtete edetabelist leiab Lõuna-Läänemaa ettevõtjaid. „Neid oli seal mitu: Narma, Pagaripoisid, Torf. Selles mõttes oli tore,“ leiab Leiumaa tabelit sirvides. „Kui teistel läheb hästi, siis läheb ka sinul hästi.“

Enamik Kõmsil toodetud läheb piiri taha. „Meie toodetest eksporditakse otse 80 protsenti, Eesti turule jäävast 20 prot-

Kõmsil asuva traaditööstuse K.Met juht Mardo Leiumaa tunnistab, et alati on hea tunne milleski parim ja esimene olla. URMAS LAURI

Läänemaa ettevõtetus 2016

Äripäeva edetabel, esikümme*

(Koht 2016, 2015, ettevõtte, valdkond, tegevjuht / juhatuse liige)

1. (39.) **K.Met AS**, metallitööstus, Mardo Leiumaa
2. (-) **Koduliising OÜ**, finantsvahendus, Kelly Veske
3. (67.) **Narma OÜ**, tekstiilitööstus, Janek Vipre
4. (23.) **Torf AS**, tootmine, Anton Pärnpuu
5. (26.) **Lade OÜ**, rõivatööstus, Gerhard Eberle
6. (7.) **Mullo Transport AS**, transport, Jaak Mullo
7. (16.) **EST-Trans Kaubaveod AS**, transport, Reio Engman
8. (12.) **Rannarootsi Lihatootlus AS**, toiduainetööstus, Silver Kaur
9. (8.) **Festium Grupp OÜ**, transport, Marko Novik
10. (24.) **Lihula Leib OÜ**, toiduainetööstus, Meelis Pärn

* 2016. aasta Äripäeva edetabelid on koostatud 2015. aasta majandusnäitajate põhjal. Koondetabeli aluseks on kuus majandusnäitajat: käive 2015, ärikasum 2015, käibe ja kasumi kasv 2015. aastal, rentaablus ning varade tootlikkus.

sendist eksporditakse omakorda veel 80 protsenti.”

K.Meti nišš on väiksed tooteseeriad, mida teised ei suuda teha. „Meie eesmärk pole teha suuri partisiid. Pooled meil valmistatud tootepartiid on unikaalsed, ühekordsed.”

Suur osa toodangust eksporditakse Austriasse. Saksamaa firma Miele on väga kvaliteetne kodumasinabränd, nende Austria tehases valmistatakse meditsiiniettevõtete laborivahendite pesumasinaid ja just nende tarbeks K.Metis detaile valmistataksegi.

Mielest on traaditööstusele mitmel moel kasu – austerlaste tellimus on õpetanud paremini tööd tegema. Tavaliselt on uued

kliendid ettevaatlikud, kahtlevad toodete kvaliteedis ja selles, kas ettevõtte suudab tarneaegadest kinni pidada. „Miele võtab uute kundedega barjäärid ära.”

Leiumaa sõnul on traaditööstuses küll palju tarku masinaid, kuid käsitööd jagub inimestelegi, ja mitte vähe. Eilse seisuga oli K.Metis 79 töötajat. „Seda on ilmselt palju, peame töö efektiivsusesse panustama.” Targad masinad ilma inimese abita siiski toota ei suuda. Väikesarjadena tootmine tähendab seda, et automaatpingid tuleb sageli uuele režiimile häälestada. „Kaks tundi tööd, kuus tundi häälestamist,” kirjeldas Leiumaa. Tõhustada saab tootmist eelkõige

sellega, et tööpinke õpitakse kiiremini seadistama.

Lähiaastaist rääkides tõmbub Leiumaa murelikuks. „Taust pole praegu hea, igal pool on majanduskasv hästi väike,” selgitas ta.

K.Met otsib võimalusi tootmise mitmekesistamiseks. „Üritame hakata tarbekaupu tegema,” tutvustas Leiumaa oma „laborit”, kus on mõndagi juba ette näidata. Millal tootmiseks läheb, sellest on tema sõnul veel vara rääkida.

Uus tehas tuleb ükskord niikuinii

Mõnda aega kannataks traaditööstus veel Kõmsil toimida. „Aga tootmishoone on nõukogudeaegsed, on tekkinud ruumipuudus,” selgitas Leiumaa. „Õigem on ehitada uued hooned.”

K.Met on Virtsu kavandatava tööstuspargi üks suuremaid osalejaid. „Praeguse seisuga on meil ka eelprojekt,” ütles Leiumaa ja lisas, et seni pole veel selgust, kas sinna kunagi tööstuspark tuleb.

„Pole oluline, kuhu uus tehas püsti panna. Selle projekti võiks kohandada kas või Haapsalu külje alla Kilti. Aga kohalikele oleks hea, kui me neile Virtsus tööd annaksime. Kas me tahame, et see küla seal üldse edasi eksisteerib, selles on küsimus.”

K.Meti 79 töötajast on enamik kohalikud, töö käiakse 25 km raadiuses. Vaid ettevõtte müügijuht on Esna külast Paide lähedalt.

Kaadrivoolavus on tehases väike ja iga kuu on ukse taga tööd küsimas tavaliselt 3–5 inimest.

K.Met sai tänavu 25aastaseks. „Planeerime järgmise nädalavahetuse Pärnus spaas olla. Kliente me kohale ei kutsu, spaasse lähavad kõik meie töölised,” kinnitas Mardo Leiumaa.

Pagulased ei saa vähese keeleõppe tõttu tööle

Haapsalu on poole aasta jooksul vastu võtnud kolm sõjapõgenike peret, kokku 15 põgenikku, sh kuus täiskasvanut. Oktoobris sündis ühes pagulasperes neljas laps. Haapsalu 16 pagulast moodustab Eestisse tulnud sõjapõgenikest kolmandiku. Oktoobri alguses keeldus Haapsalu lähiajal rohkem pagulasi vastu võtmast.

„Kui sõjapõgenike hulk Haapsalu-suurusel linnas kiiresti kasvaks, kätkeks see endas ohtu, et tekib kinnine araabiakeelne ko-

Kaja Rootare.

ARVO TARMULA

gukond, kellega võib kaduda side,“ ütles eile volikogu istungil Haapsalu aselinnapea Kaja Rootare. „Kas me tahame seda, et kaotame nendega kontakti ja hakkame saama ainult seda infot, mida kogukond tahab anda?” Kui pagulased kohanevad, õpivad keelt ja sulanduvad, pole siideme katkemise oht Rootare sõnul nii suur.

Teine põhjus, miks linn pagulaspausi peab, on keeleõpe. „Sada tundi keeleõpet on ilmselgelt

liiga vähe,” märkis Rootare. Esimesena saabunud pere keeleõpe saab peagi läbi, kuid nad pole omandanud keelt tasemel, mida oleks tööleasumiseks vaja. Samuti lõpeb neil tugiisikuteenus, kuid nad pole valmis ilma hakkama saama. Pere taotleb teenuse pikendamist, kuid riik pole otsustanud, kas seda teha.

Kehv keeleoskus on Rootare sõnul üks põhjus, miks pole ükski kuuest põgenikust tööd leidnud. Ülejäänud põgenikud õpi-

vad keelt ja on töötukassas arvel, kuid töö leidmine võtab aega.

Volikogu liige Valdo Maisalu küsis, kui palju linna eelarvest kulub pagulastele. Rootare sõnul ei ole linna eelarvest neile seni midagi kulunud, sest pagulastele on eraldanud raha riik, mille eest on ostetud esmavajalikku: sisustatud kolm kodu, ostetud talveriiet, makstud hambaravi eest. „Seda on meile ette heidetud, sest meil on nii, et igaüks maksab hambaravi eest

ise. Või kui ei maksa, siis on ilma hammasteta,” ütles Rootare. Sõjapõgenikel on hambaravi olnud siiski hädavajalik – hambad on väga korrast ära ja hambaarsti juurde on mindud juhul, kui see on vältimatu.

Ka on sõjapõgenikele palgatud tõlk, sest osa pagulasi vajab psühhoterapiat. MTÜ Pagula tõlk on sõjapõgenikega liiga lähedalt seotud, et vahendada neid psühholoogilise abi saamisel.

KAIE ILVES

● JUHTKIRI

Majanduse kanaarilinnud

Läänemaa ettevõtete edetabeli esikolmekümnes on paarkümmend ettevõtet, kes tegelevad tootmisega. Tegijate hulgas on põllumehed (Parmel Farm, Reinu-Einari, Esträv Grupp, Arne Tamm, Viljatare), toiduainetööstused (Rannarootsi Lihetööstus, Lihula Leib, Linnamäe Lihetööstus), ehitusmaterjalitootjad (Uninaks, Haapsalu Uksetehas), puidutöötleva Maronest, ehitaja Lääne Teed, tootjad (Torf, Pal-Klaas), tekstiili- ja rõivatootjad (Narma, Lade) ja metallitööstused (K.Met, Haapsalu Metal).

Sugugi mitte alahinnates finantsvahendusega tegelevat Koduliising OÜd, transpordiettevõtteid (Läänemaa Veoautokeskus, Mullo Transport, EST-Trans Kaubaveod, Festium Grupp), energiettevõtet Imatra Elekter, majutusega tegelevat HEALi või kaubandusfirmasid (Sambla, Nurm Apteek, Optika, Soosing, Morobell), tuleb tõdeda, et ilma tootjateta pole ka neil pikka pidu.

„Start-up’id on toredad, neis on vahel ka sähvatusi, aga kogu meie riiki nendega üleval ei hoia,” tõdes pingereas esikohale tõusnud traaditööstuse K.Met juhataja Mardo Leiumaa.

Kui tootjail on kehvad ajad, kukuvad ka ettevõtted, kes nende tegevuse najal kosuvad. Tootjad on omamoodi majanduse kanaarilinnud. Teadupärast võeti see värvuline kaasa kaevandusse, andmaks märku saabuvast ohust. Kui linnuke hinge heitis, tuli kaevuritel kiiresti jalga lasta, sest hapnik oli lõpukorral või oli õhk mürgiste gaasidega reostunud.

K.Metil oli 2007. aasta esimene kvartal üliedukas, kuid juba kahe kuu pärast pidi ettevõtte töölisi koondama, sest tellimused kadusid üleöö. Hiljem selgus, et alanud oli masu. Traaditootja oli tookord majandusõhkkonna kanaarilind.

„Mõistust ja tarkust on vaja, kuid põllumajandus ja tootmine peavad jääma, sest keegi peab ju ka tööd tegema,” tõdes Läänemaa edetabeli juht Mardo Leiumaa.

● TEISED LEHED

Hans Väre: kõik lehed ei lange

POSTIMEES. Ajalehe Sakala peatoimetaja Hans Väre kirjutab vastuseks Tartu ülikooli ajakirjandusõppejõu Ragne Kõutsi arvamusele „Maakonnaleht ja omavalitsuse infoleht – „kõlvatu” konkurents?”. Kõuts kirjutab muuhulgas, kuidas ta loobus oma kodumaakonna lehe tellimisest, sest too oli piltlikult öeldes vahetanud ühiskonna valvekoera rolli toakoera padjakese vastu.

Enamik kohalikke lehti suudab vajadusel nii hoiatavalt haukuda kui ka hammustada. Miks aga näitab Kõutsi viidatud uuring, nagu oleks omavalitsuste infolehed olulisemad teabekanalid kui maakonnalehed?

Ühest küljest on piirkondi, kus munitsipaalilehed maakondlikele kannale astuvad. Kui võrrelda tasuta igasse postkasti pistetavat vallalehte ja ainult raha eest tellides tulevat maakonnalehte, erineb edastatava info hulk (ja enamasti ka kvaliteet) vallalehel nagu viietolline diskett tänapäevasest mälupulgast.

Muutusteta kõik maakonnalehed ellu ei jää. Väiksemail maakonnalehtedel tuleks pigem ühineda, riigil aga mõelda, mil moel kõrvaldada munitsipaalilehede reklaamimüügist tulenevaid turumoonutusi ja leevendada maapiirkondade elanikke järjest valusamalt tabavat kojukande hinnatõusu.

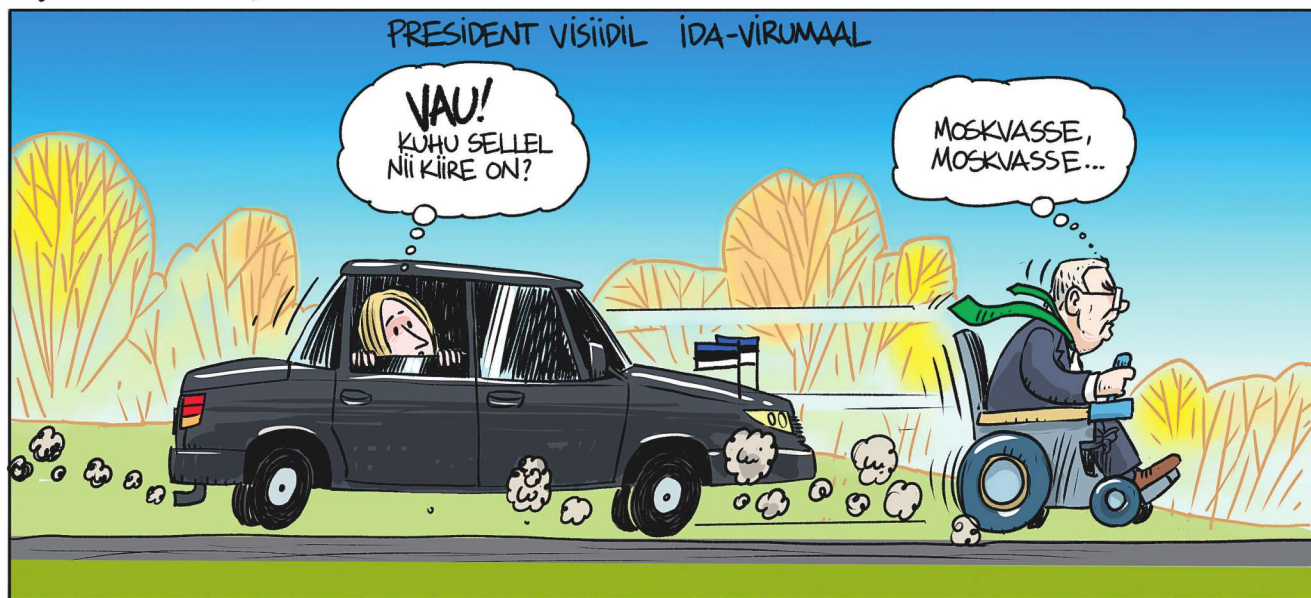
● LAUSELAEN

„Lõpetame selle teema, olgem väarikad.”

Ridala vallavolikogu esimees **Olev Peetris** vastuseks küsimusele, kas umbusaldajad peaksid umbusaldatud vallavanema ees vabandama. LE, 27. oktoober 2016

NÄDAL

06/2016

Vähem kui aasta kohalike valimisteni

Need kohalikud valimised tulevad hoopis teistmoodi – suuremate valdade ja tähtsust kaotanud Savisaarega.

Kes kahe nädala eest teraselt „Aktuaalset kaamerat” vaatas, märkas, et lõigus, kus oli Reformierakonna peakontoris intervjuu erakonna peasekretäri, paistis korra üks tahvel, mille ülemisse paremasse serva oli kirjutatud „366”. See pole mingi reptiilide salakood. Täpselt nii palju päevi jäi tol hetkel Tallinna ja kõigi teiste Eesti omavalitsuste volikogude valimisteni. Reformierakond on tuntud oma põhjaliku ja tehnoloogilise lähenemise poolest võimule ja kindlasti pole nüüdki erandit oodata.

Järgmised kohalikud valimised on 15. oktoobril 2017. Selleks ajaks ei ole valdu ja linnu Eestis enam mitte üle 200 nagu praegu, vaid üle kahe korra vähem. Kas 70 või 80, ei tea keegi veel öelda. Suuremais valdades on inimesi ja raha rohkem. Paigast lähevad viimase 25 aastaga välja kujunenud võimusuhted. Üllatusi tuleb valimistel palju, kas või seepärast, et seni oma väikeses omavalitsuses suure toetuse saanud kohalik liider ei pruugi uues ühendvallas üldse tuntud olla. Ilmselt on õigus neil, kes ennustavad, et erakondade positsioon paraneb.

Kõigest hoolimata tuleb erakondadel ikka välja panna ligi 100 nimekirja, mis ei ole lihtne. Isegi suurtel parteidel nagu Reformierakond ja Keskerakond on alati olnud omavalitsusi, kus välja minna ei õnnestu.

Kõige kiiremini ja lihtsamalt lahendas asja seekord Vabaerakond, kes hindas piirkondade võimekust realistlikult ja enamikus omavalitsustes oma nime all valimistele ei lähe-

ANVAR SAMOST
kolumnist

gi. Tuleb tunnustada leidlikku ja erakonna väärtustega kokku kõlavat lahendust, mis seisneb sõnumis, et nemad seisavad vastu „kohalike kogukondade parteistamisele” ja on „valimistel koos valimisliitudega”.

Suure küsimärgi ees seisab ka EKRE, kel on uues, mitterahvalitlikus vormis tulemas sisult esimesed kohalikud valimised. Esimene indikatsioon EKRE võimetest saabki olema vastus küsimusele, mitmes omavalitsuses nad oma nimekirja üles seavad.

IRList ja sotsiaaldemokraatidest rääkides tuleb eristada mängu Tallinnas ja teistes omavalitsustes. IRL tegi 2013. aastal kõiki üllatanud tugeva kampaania pealinnas ja kindluse mõttes asendas Reformierakond IRLi valitsuses hoopis sotsidega. Järgmised valimised läksid IRLil juba palju halvemini ja nüüd on ka tollal palju tähelepanu saanud kampaania võimetegelased erakonnast lahkunud. Sotsidel on Tallinna poliitikas olnud täpselt null saavutust ja kuigi üle riigi on nende reiting IRList parem, siis midagi säravat neilt ometigi oodata ei oska. Kõige targem lahendus neile kahele erakonnale oleks Tallinnas koostööd teha, aga vaevalt see juh-

tub ja pigem näeme nende omavahelist vastandumist keele teemal.

Nii IRLil ja sotsidel kui ka Reformi- ja Keskerakonnal on kõige suurem muutus 2017. aasta kampaanias Edgar Savisaare rolli pisenemine.

On peaaegu selge, et kahe nädala pärast valib Keskerakonna kongress uueks esimeheks Jüri Ratase. See omakorda tähendab suure tõenäosusega, et ka Keskerakonna Tallinna linnapea kandidaat on Ratase. Isegi kui Savisaar kandideerib, ei ole IRLil – nii nagu 2013. aastalgi – ega ka kellelgi teisel võimalik ehitada platvormi temaga vastandumisele. Kõige enam peab Savisaarele vastanduma hoopis Ratase.

Kindlasti tähtsustuvad uuttes oludes linnapea kandidaatide isikud. Reformierakonnas on juba mitu nime välja käidud. Näiteks Yoko Alender. Kaja Kallas andis just teada, et „on valmis kandideerimisest loobuma”. Reformierakonna sisemist tasakaalu hinnates võib kõige tõenäolisem olla Kristen Michali ülesseadmine. Linnapea amet pole Michali suurim eesmärk, kuid kandideerimisest loobumisel on kindlasti omad ohud.

Seda enam, et uus linnavalitsus on üle hulga aja koalitsioonivalitsus. Reformierakond on väikeste, peaaegu märkamatu sammudega üle aasta panustanud võimalusse, et selle koalitsiooni võiksid Keskerakonnaga moodustada just nemad. Korraga nii Tallinnas kui ka Toompeal võimul olla oleks erakordselt magus.

● Nii IRLil ja sotsidel kui ka Reformi- ja Keskerakonnal on kõige suurem muutus 2017. aasta kampaanias Edgar Savisaare rolli pisenemine.

● INTERVJU

Rainer Vakra: linnutapule tuleb otsustavalt piir panna

Riigikogu keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra sõnul ei saa nõustuda nendega, kes ütlevad, et jahiturism on piisaval määral reguleeritud – lindude massitapmise eest ei vastuta praegu otseselt keegi.

LEMMI KANN
lemmi.kann@le.ee

Millise hinnangu te praegusele olukorrale annate?

Praegune olukord on see, mille eest ma omal ajal ministriumit jahiseaduse menetlusel hoiatasin. Vastutajat ei ole ja maaomanik, kes ei tea jahindusest midagi, korraldab oma maal relvastatud kokkutuleku. Kümned välismaalased, kes ei tea Eesti seadustest, ohutusnõuetest, linnuliikidest, mida ei tohi küttida, mitte midagi, lustivad ja paugutavad rannikul. Kohalikel jahimeestel ja ametnikel ei olegi midagi teha, sest väikeulukite küttimise, sealhulgas linnujahi eest vastutab paberite järgi maaomanik.

Lääne Elu küsis linnujahiga seoses kommentaari keskkonnaministrilt, kes ütles, et probleemi ei tohiks olla ning maaomanikele ja kohalikele omavalitsustele on seadustega ette antud, kuidas jahti korraldada ja reguleerida.

Linnujahi kord tuleb üle vaadata. Keskkonnakomisjon on seda küsimust korduvalt arutanud ja novembri teises pooles kutsume taas kõik osapooled ühise laua taha. Oleme olukorda püüdnud väikeste muudatustega parendada, aga kõigile on selge, et sama moodi jätkata ei saa ja tuleb astuda radikaalsemaid samme. Olen ise korduvalt näinud, näiteks Hiiu maal, kuidas jahituristid on tapetud lindudel lõiganud välja vaid rinnafilee ja jätanud korjused rebastele söögiks. See on täiesti eksisteeriv ja aina süvenev probleem, mille põhjus lihtsustatult öeldes on kultuurituses ja vastutuse puudumises.

Olen ornitoloogide ja looduskaitse inimestega siin väga selgelt ühte meelt – konkreetseid muudatusi on tarvis.

Ka Eesti jahimeeste seltsi liikmed nõustuvad, et muudatused on vajalikud. Hakkame kõiki võimalikke ettepanekuid arutama, et leida parim lahendus, kes ja kuidas peaks linnujahi eest vastutama. Kõige suurem mure on praegu selles, et puudub konkreetne vastutaja, keda kutsuda korrale, kui jahipidamisreegleid rikutakse. Jahituristidele määratud väikesed trahvid ei ole toonud vajalikku muudatust ega as-

Keskkonnakomisjoni esimees Rainer Vakra tahab tapaturismi ohjeldamiseks teha jahiseaduses radikaalseid muudatusi.

jale leevendust. Linnujahi puhul on tulu teenijaks maaomanik, aga otseselt jahikorralduse eest ta praegu ei vastuta.

Vastutus hajub eri osapoolte vahel ja lõpptulemusena ei vastuta keegi. Ilmselt ei parane asi enne, kui vastutama hakkab ka jahikorraldaja, samuti maaomanik, kelle kinnistul lubamatul viisil tapatalgud peetakse.

Üks huvitav mõte on kaasata protsessi korduvate rikkumiste korral ka konkreetsete välisriikide diplomaatilisi esindusi.

Teine mõte on, et kui jahimehed tulevad üle piiri ja näitavad oma relvaluba, fikseeritaks juba siis, kes vastutab konkreetse linnujahi eest, millest nad osa võtma lähevad. Võimalusi probleemi lahendamiseks on veelgi.

Keskkonnaministri väitel on jahiseaduses mitmeid muudatusi juba tehtud. Arutati ka liimide kehtestamist linnuja-

hil, aga selle sätestamist ja hilisemat kontrollimist peeti mitteteostatavaks.

Jah, see on tõesti olnud üks argument, miks midagi rohkem teha ei saa. Aga limiidi kehtestamine on vaid üks paljudest mõtetest. Jahimeeste selts ise on mulle tunnistanud, et nad mõistavad: jahiturism on linnujahi puhul läinud üle käte ja sama moodi jätkata ei saa, sest kaalul on nende maine. Õnneks võtab seadusi vastu riigikogu, mitte ministereium. On ju näha, et probleem ei ole mitte kahanemas, vaid kasvavas trendis. Järelikult on midagi valesti. See ei ole mitte raketiteadus, vaid lihtne järeldus: kui olukord läheb halvemaks, tuleb midagi ette võtta.

Probleem on ka selles, et puudub statistika, kui palju linde tegelikult kütitakse. Minister Pomerants küll ütles, et lindude populatsioon ei ole väide-

tavalt kahanenud, ja töi välja arvud. Tsiteerin: eelmisel aastal kütitati Eestis hanesid ja laglesid kokku 5240, võrdluseks ehk võiks tuua, et põtru kütitati 6873. Kuidas neisse arvudesse suhtuda?

Mina suhtun sellesse arvude hoo- kuspookusesse skeptiliselt. On ju teada, et jahituristid ei lähe isegi kõikidele lastud lindudele vette järele. Statistika, kui palju välisjahituristid linde maha lasevad, puudub, sest nad ei pea ühtegi arvudel põhinevat luba isegi taotlema. Ulukite puhul on arvepidamine tõesti väga täpne ja ma usun, et illegaalne jaht põtradele on peaaegu olematu. Nii- siis tuleb neid arve lindude puhul vaadata väikese kahtlusega.

Lääne Elu tõstatas oma juhtkirjas ka küsimuse, kas maaomanikud, kes müüvad välisriikide jahituristidele õigust oma maa peal jahti pida-

da, saadud raha tuluna deklareerivad ja ehk peaks selle vastu huvi tundma maksuamet. Kas olete asja seda poolt arutanud?

Ma võtan selle vaatenurga teadmiseks – see on kindlasti üks probleemi varjukul. Keskkonnakomisjonis maksutulude deklareerimist sellisel kujul me arutanud pole, aga järgmisel korral on komisjonis kindlasti põhjust ka see küsimus lauale tõsta. See on ühtlasi õigluse küsimus. Kui võtame näiteks suurulukid, siis vaidlus selle üle jahiseaduse kontekstis on olnud põhimõtteline: kellele kuuluvad loomad? Kokku on lepitud, et suuruluk ei ole maaomaniku vara, väikeulukid on. Sellest tuleb ka linnujahi senine ülesehitus. Selge on seegi, et kui maaomanik saab tulu, peab ta lõpuni vastutama selle eest, mis tema maa peal toimub. See on kindlasti punkt, kus on seaduses parandamisruumi.

● LÜHIDALT

Linn algatas Promenaadi hotelli detailplaneeringu

Haapsalu volikogu algatas eile detailplaneeringu praeguse Promenaadi hotelli alale. Otsuse poolt oli 13 volikogu liiget.

Detailplaneeringu soovis algatada OÜ Baltic Group Investments, kellele kuuluvad kinnistu ja hotell. Plaani järgi lammutatakse praegused hooned maha, asemele kerkib kolmekorruseline spaa- ja hotelli- kompleks. Volikogu liige Ülo Kalm tegi ettepaneku planeeringuala Laine poole laiendada, et rannapromenaad ei lõpeks tupikuga. Volikogu ei võtnud ettepanekut kuulda, sest maa, mille arvel planeeringuala laiendada, ei kuulu linnale. Volikogu liige Valdo Maisalu arvas, et kolmekorruseline hoone ei sobi kuidagi Tagalahe äärde. „Miks me ehitame oma kaldaäärsed täis? Kolmekorruseline hoone ei sobi sinna,” ütles Maisalu. Sellest hoolimata otsustas volikogu detailplaneeringu algatada.

Kaie Ilves

Vägistaja saadeti aastateks vangi

Kohus saatis mullu Haapsalu lähedal noort naist rünnanud mehe viieks aastaks vangi.

Mullu oktoobri alguses ründas 32aastane mees päevasel ajal jalgrajal noort naist ja vägistas ta. Politsei pidas kahtlusaluse, varem vägistamise ja röövimise eest karistatud mehe samal päeval kinni.

Tänavu kevadel peeti mehe üle Haapsalu kohtumajas kinniste uste taga kohut. Kohus karistas meest seitsme ja poole aasta pikkuse vangistusega, mida vähendati lühimenetluse seadusest tulenevalt kolmandiku jagu. Seekordselt karistusele lisaks tuleb mehel ära kanda viis kuud eelmisest karistusest. Kokku peab ta veetma vangimajas viis aastat ja neli kuud.

Mehele oli 2010. aastal vägistamise ja röövi eest määratud vanglakaristus, kuid ta vabanes enne tähtaega 2014. aasta detsembris. Vabastamisel määras kohus talle mitu kohustust ja aastase katseaia, mis oleks läbi saanud mullu detsembris. Katseaega karistatu siiski vastu ei pidanud, vaid pani toime uue kuriteo.

Kaire Reiljan

Homme lõpeb kaasava eelarve hääletus

Veel täna ja homme saavad Haapsalu linna kodanikud hääletada, kuhu peaks linn investeerima kaasava eelarve 20 000 eurot.

Reede õhtuks oli enim hääli, 80, kogunud Läänemaa puuetega inimeste Koja ettepanek teha Haapsalu kultuurikeskuse esisele kaldtee liikumisraskustega inimestele.

56 häält oli Tiit Koeli ettepanekul paigaldada Haapsalu staadionile multifunktsionaalne mänguväljak. 42 häält oli antud Suur-Lossi ja Sadama tänava kõnniteede korramisele. Ülejäänud kuus ettepanekut on kogunud tunduvalt vähem hääli.

Kaasava eelarve ettepanekute poolt saab hääletada keskkonnas www.volis.ee. Kristjan Kosk

Eesti läheb ööl vastu pühapäeva üle talveajale

Eesti läheb ööl vastu pühapäeva üle talve- ehk võondiajale.

Kellad tuleb ööl vastu pühapäeva kell 4 keerata tund aega tagasi. Talveaeg kestab märtsi viimase nädalavahetuseni. BNS

Juubelihõnguline Muhu väina regatt stardib Haapsalust

Tuleval suvel 60. korda peetav Muhu väina regatt saab 8. juulil stardipaugu Haapsalus ja võistlus lõpeb 15. juulil Riias.

Regati infojuhi Piret Salmistu sõnul tehakse sellega kummar- duse esimesele Muhu väina regatile, mis sõideti vastupidises suunas – Riias Haapsallu. „Riia kolleegid on meid juba paar aastat enda juurde kutsunud. Vahepeal ei saanud sellest asja, aga nüüd mõtlesime, et miks mitte,” ütles Salmistu. Ta lisas, et

Muhu väina regatt.

Riias on kesklinnas valminud ka uus sadam.

Muhu väina regatt on Eesti vanim ja suurim avamerepurjetamise regatt, mis sai alguse 1958. aastal. Toona otsustasid Riias lõppenud üleliidulistel purjetamisvõistlustel osalenud kiiljahid merd mööda Tallinna tagasi pöörduda. Et purjetamine oleks sisukam, otsustati tagasisõit teha võistupurjetamisena.

Esimesel regatil sõideti Riias Pärnusse ja sealt Haapsallu, juu-

beliregatil aga nii väheste sadamatega ei piirdu. Piret Salmistu sõnul on kindel, et tuleva aasta Muhu väina regatt läbib Haapsalut ja Pärnut ning kindlasti minnakse kaheks päevaks ka Saaremaale, mis eelmisel aastal võistlusest kõrvale jäi.

Ülejäänud võistlusdistsantsi asjus käivad aga arutelud ja rada peaks selgeks saama detsembri alguseks. Salmistu ütles, et võistlusmaa määramisel tuleb arvestada ka sadamate vastuvõtuvõi-

met – regati laevastik on aastatega kasvanud. Haapsaluski on regatil osalejad jagunenud Haapsalu ja Rohuküla sadama vahel, sest suurema süvisega jahtidele on Haapsalu laht liiga madal.

Viimastel aastatel on Muhu väina regatil osalenud 120 jahti ringis. Salmistu sõnul on piir, kui palju jahte suudetakse Muhu väina regatil vastu võtta, 140. „Sellest ilmselt enam üle ei saa just sadamate tõttu.”

KAIRE REILJAN

● AARE

Kullamaa mehe põllult tuli välja paari tuhande aastane münt

Kullamaa volikogu esimees ja suurmaaomanik Einar Pärnpuu võttis detektoristilt ära oma põllult leitud mündi, mis on nii väärtuslik, et kuulub nüüd Tallinna ülikooli teaduskogusse.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Tegemist on Rooma imperaatori Marcus Aureliuse aegse (161–180) mündi ehk sestertsiga. Rõudest Kabelimäe kandist põllult leitud münt on tunnistanud kultuuriväärtusega arheoloogiliseks leiuks ja seda säilitatakse Tallinna ülikooli arheoloogia teaduskogus.

„Sai õige koha peale,” ütles Pärnpuu. „Üllatus oli ta küll!”

Suurem osa juhuleiud

Arheoloog Mauri Kiudsoo sõnul on seni üsna haruldasi Rooma münte viimasel aastatel kogudesse siiski laekunud, ka Lääne-Eestist, ja just tänu detektoristidele. Ometi saab vaid väheste siit leitud Rooma müntide kohta öelda, et need on maapõues 1.–5. sajandist, mitte hilisemast ajast, näiteks võisid mõisnikud münte suveniiridena Eestisse tuua.

„Suurem osa Rooma münte on siiski juhuleiud, mida ei saa seostada mõne kindla asulakoha või matusepaigaga, mis tõestaks, et münt on siia jõudnud esimese aastatuhande alguses,” ütles muinsuskaitseameti arheoloogia vaneminspektor Nele Kan-

gert. Lääne-Eesti ainus selline tõsikindel leid on Kalju külast 1939. aastal leitud münt. Üksikleiuina põllult välja tulnud mündid on arheoloogiliselt vähem kõnekad. „Igal juhul on iga Rooma mündi leid

Eesti arheoloogia seisukohalt oluline,” kinnitas Kangert.

Einar Pärnpuu kätte sattus münt läinud kevadel. „Nägin, et keegi kõnnib põllul. Läksin

Rooma mündid e sestertsid

- Kuni 2015. aastani oli Eesti teaduskogudes ja muuseumides poolsada Rooma münti.
- Aastal 2015 kahekordistus müntide hulk, sest Virumaalt Uhnast loduheinamaalt tuli välja aare, kus oli muu hulgas 51 Rooma münti.
- Rooma müntide turuväärtus väga suur ei ole. 2010. aastal müüdi Osta.ee oksjonil sesterts kahe krooni eest. 2014. aastal Taanis müüdi sesterts oksjonil 94 euroga.
- Rooma kõige tähtsam rahaühik oli kullast aureus, mis oli võrdne 25 hõbedast denaari või saja pronksist sestertsiga.
- Lõunasöök maksis paar denaari ehk kaheksa sestertsiga.
- Sõduri kuupalk oli 300 denaari ehk 1200 sestertsiga.
- Et kuuluda jõukasse ratsaniku seisusesse, pidi olema varandust 400 000 sestertsiga väärtuses. See oli tühine summa, võrreldes kõige rikkamate inimeste, senatiülikonnade valduses olevate kümnete miljonite sestertsidega.

juurde,” meenutas Pärnpuu poolteise aasta tagust leidmist lugu. Et detektoristid kammivad Pärnpuu põlde sageli, sai mees kohe aru, kellega on tegu. Et aga teda kui maaomaniku polnud teavitatud ja aardeotsija oli tema põllu peal ilma loata, otsustas Pärnpuu mehe igaks juhuks üle vaadata. „Riidi me otseselt ei läinud. Küsisin, miks ta on ilma loata minu maa peal ja kas on ta ka midagi leidnud,” meenutas Pärnpuu.

Selle peale pistnud kohkunud detektorist Pärnpuule pihku tollesama Rooma mündi, mis nüüd

teaduskogusse kuulub. „Tal juhtus ikka üks õige asi parasjagu peos olemal!” ütles Pärnpuu tagantjärele naljaga pooleks. Toona aga Pärnpuu uurinud münti ja öelnud detektoristile, et temal sellist veel polegi. Selle peale öelnud detektorist, et võtku Pärnpuu see münt siis omale.

Pärnpuu pani mündi vanasse rahakotti ja seal seisis see paar kolm kuud. Mündi kohta siit-sealt uurinud, tekkis Pärnpuul kahtlus, et tegemist võib olla Kreeka või Rooma mündiga. Seejärel viiski Pärnpuu mündi Lääne-Eesti muinsuskaitseinspektori Kalli Pesti kätte, kes andis mündi arheoloogidele uurida. Vastus mündi väärtuslikuks tunnistamise kohta saabus sel nädalal.

Pärnpuu ei tea, kas tegemist oli tegevusloaga või nn isehakanud detektoristiga. Aardeotsijaid

satub tema maadele nii tihti, et muinsuskaitseinspektori mändi ta oma sõnul ei jõua. Pärnpuu kui maaomaniku käest küsivad aardekütid siiski enamasti luba. „Nädalas ikka korra satun mõnega kokku. Otsivad nagu Pokemone. Mõnikord pean neid lausa jagama, et ühele põllule liiga palju ei satuks või orast ära ei tallaks,” ütles Pärnpuu.

Suuremat kahju ei tee

Suuremat kahju aardekütid Pärnpuule seni teinud ei ole – Pärnpuu sõnul tuhnib kümme detektoristi sama palju kui üks metssiga. Aardeotsijad kammivad Pärnpuu maid lausa kolmes kandis: Rõudes Kabelimäe ümbruses, Kullamaal ja Koluvere kandis. Mõnikord näitavad aardekütid oma leidusid ka Pärnpuule. „Tsaa-riaegseid münte tuleb tihti välja. Neid olen ka ise leidnud,” ütles Pärnpuu. Aardekütt on aga Pärnpuule näidanud koguni Maydelli-de perekonnavapiga kivisõrmust. Ise Pärnpuu aardeid otsima hakata ei kavatse. „Ei-ei! Huvi ja tahtmist ei ole,” ütles Pärnpuu. „Ega neid leide siis nii tihti tule.”

Rooma mündi eest lootis Pärnpuu saada ka leiutasu. Selle asemel saab ta aga Mauri Kiudsoo raamatu viikingiaja aaretest Eestis. Mündi nn turuhinda Pärnpuu ei tea, aga ütles, et ega ta sellega rikkaks lootnudki saada: „Las ta siis olla raamat, aga pangu pühendus ja autogramm sisse. Lapselastel hea vaadata, kellelt ja mille eest vanaisa raamatu sai.”

Kirjanik Kai Aareleid kohtus Haapsalus lugejatega

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Esmaspäeval Haapsalu keskraamatukogus lugejatega kohtunud Kai Aareleid suundus Haapsalu jõudes esimesena kalmistule.

„Tahtsin jalutada, ja Haapsalu vanal surnuaial ei olnud ma käinud,” ütles Aareleid. Tuli välja, et mõlemaga – jalutamise ja surnuaedadega – on kirjanikul oma-moodi suhe. Surnuaedadest on ta otsinud oma tegelastele nimesid, sest ega tegelasele nime andmine ole naljaasi. „Vanavanaisa oli hauakivimeister ja ilmalik matja, nii et surnuaiad on mulle loomulikud kohad,” ütles Aareleid. Debüütromaanis „Vene veri” on aga palju jalutamist, kõndimist.

„Vene veri” on fragmentaarium elust lähiminevikust Peterburis ja 21. sajandi eesti naise kirjutatuna kolmveerand sajandit tagasi elanud venelannast vaaremale. „See on raamat mäletamisest ja juurtest,” ütles Aareleid. Vene veri oli otsekui häbiplekk või jooksev sukasil, mida pidi varjama, aga raamatust tehakse sellega rahu. Romaani ideed hakkas Aareleid endas kandma Venemaal elades otsekui lohutuseks.

Aareleid tunnistas, et tõenäoliselt ei saa ükski kirjanik mõnda teatud teemadest ja motiivi-

Kai Aareleid peab ennast tõlkijasugemetega proosakirjanikuks.

dest, mis teda ikka ja ikka kiipuvad saatma. Temale on omane pildiline asjade nägemise viis. „Vene vere” pealkiri võiks olla ka „Peterburi album” – romaani võiks käsitleda pildijadana, nagu võiks „Tartu albumiks” nimetada „Linnade põletamist”, kirjaniku teist romaani. Aareleid ütles, et sai kord sõnumi küsimusega, kas tal oleks mõni tekst nüüdisajast. Siis leidiski ta, et pole – ta jutustab minevikust. „Püüan haarata aega, kus ma pole kunagi elanud,” ütles Aareleid.

Kirjaniku sõnul on 100–200 aasta tagusest ajast kirjutada turvalisem kui lähiminevikust. „Kui kirjutatan 1950. aastast, olen ma libedal teel, sest inimesed võivad tulla mulle ütlema, et nemad mäletavad teisiti,” ütles Aareleid.

Just 1950.–1960. aastast jutustabki „Linnade ajalugu” – see on aeg, mida kirjanik ise ei saa mäletada, kuid on neid, kes mäletavad. Nii oligi kirjanikul väga palju abi toimetaja Anu Saluäärest, kes „ideaalse lugeja ja toimetajana” mäletab kirja pan-

Tõlkija ja kirjanik Kai Aareleid

- snd 1972
- õppinud dramaturgiat Soome teatriakadeemias ja ilukirjanduse tõlkimist-toimetamist Tallinna ülikoolis
- tõlkinud ilukirjandust inglise, hispaania, soome ja portugali keelest
- romaanid „Vene veri” (Varrak 2011) ja „Linnade põletamine” (Varrak 2016)
- luulekogud „Naised teel” ja „Vihm ja vein” (Eesti keele sihtasutus 2015)
- avaldanud ka novelle

dud aega, ja mitte ainult ei mäleta, vaid mäletab seda raamatu peategelase ealise tüdrukuna. Nii tegigi toimetaja käsikirja pöördele märkmeid selle kohta, kuidas ja mida tema mäletab. „Mida teeb aga kirjanik, kui tal on lehepöördele memuaarid? Ta kirjutab mõned peatükid juurde,” ütles Aareleid.

Nii-öelda suure ajaloo asemel käsitleb Aareleid väikest ajalugu, seda, kuidas inimesed ühes või teises ajas elasid. „Linnade põletamine” on väike ajalugu. „Suu-

rest ma vist kirjutada ei oskaks-ki,” tunnistas Aareleid.

Perekond, kellest „Linnade põletamine” jutustab, on Aareleiu sõnul täiesti tavaline – kedagi pole küditatud, isa on kaubalao juhataja. „Heal järjel inimesed, kuid mitte nomenklatuur,” ütles Aareleid. „Kõik asjad olid olemas. Mida ei olnud, oli vanemate kohalolek.” Peategelane on väike üksildane tüdruk Tiina. Raamatu pealkiri on nii mitmekihiline, et tõlkija Aareleid ütles end maganud olevat, kui kirjanik Aareleid selle pani. Eesti keeles on „Linnade põletamine” kaardimäng, kus pole vaja oskust, vilumust ega osavust. Loeb ainult juhus. Tõlkida on seda võimatu, sest säärast mängu pole igal pool olemaski, nimi aga võib olla ka sootuks teistsugune, nii et tähenduskihid ei säili. Kui „Linnade põletamine” seostub ka sõjajärgse varemeis Tartuga, siis saksa keeles nimetatakse seda kaardimängu „Leben und Tod” (elu ja surm), mis varemeis linnaga enam ei seostu.

„Linnade põletamises” harutatakse kiht-kihilt ja kild-killult lahti aja ja suhete sasipundart. „Niimoodi töötab inimese mälu. Mäletame kild-killult,” ütles Aareleid. Kirjanik märkis, et ei või ial teada, kui sügavale tege-

likkuse sisse ulatuvad väljamõeldise juured. Kord tuli tal Tartust osta omaenese raamat. Ta seisnud järjekorras, raamat käes, ja siis tema selja taga seisnud naisterahvas koputanud sõrmega raamatukaanele ja ütelnud: „Mina olen ka selles raamatus sees!” Kui jahmunud Aareleid oli raamatu ära ostnud ja end kogunud ning tahtis naise käest küsida, kuidas too raamatus sees on, oli naine kadunud. „Võib-olla ei olnudki teda olemas,” arutles Aareleid. „Võib-olla aga tundis ta ennast tõesti raamatus ära.”

Kui Aareleid peaks ennast jagama skaalal luuletaja-prosaist, siis peab ta ennast pigem viimaseks. „Luule on pigem laiskus,” tunnistas Aareleid.

Oma luuletusi peab Aareleid pigem valmiskirjutamata novelideks. „Proosa aga on töö – selg ja randmed hakkavad valutama, kondid jäävad kangeks, aga luule lihtsalt juhtub. Ja kui ei juhtu, siis ei juhtu.”

Luule on kirjaniku sõnul ka hea moodus eneseusku säilitada. „Linnade põletamist” kirjutab ja kandis Aareleid endas oma kümnekond aastat. Nii mastaapseid asju järjest ette võtta ei jaks, ja siis on hea vahepeal luuletusi või novelle kirjutada, et eneseusk päris ei kaoks.

Africa omaniku Rainis Lõuke sõnul on ööklubis nüüd peale uue sisustuse ka parima kvaliteediga helivõimendus, mida selles majas eal kuuldud on.

ARVO TARMULA

KLUBI

Eesti vanima ööklubi Africa uus, kolmas tulemine

Haapsalu legendaarse ja ühtlasi Eesti vanima, 1994. aastal Lauri Laubre rajatud ööklubi Africa sisemus on pärast värskenduskuuri tundmatuseni muutunud ning valmis taas pidulisi tantsitama.

KRISTJAN KOSK
kristjan.kosk@le.ee

Ööklubi Africa pidas viimase peo enne remonti augusti lõpus. Seda, et muudatused tulevad, lubas veebruaris ööklubi ostanud meelelahutusärimees Rainis Lõuke (pildil) juba aasta alguses. Siis ei teadnud ta veel, et oli soetanud Eesti vanima tegutseva ööklubi. Küll aga oli ta muidugi väga hästi kursis Africa meeletu populaarsuse ja pööraste kõrgaegade 1990ndate teises pooles – kui sa polnud Africas käinud, polnud sind olemaski!

Mõni aeg tagasi tekkis Lõukele Eesti ühe kuulsaima diskori Arno Kukega arutelu, kas vanim siiani tegutsev ööklubi on Africa või Otepää Comeback. „Hakkasin asja uurima ja selgus, et vanim on ikkagi Africa. Comeback võidi küll avada natuke varem, aga mitte ööklubina, vaid baarina. Lauri Laubre tegi Africa just ööklubiks,” selgitas Lõuke, kes peab Tapal ka ööklubi Moonclub ja Harjumaal Alavere publi.

Milline näeb klubi välja pärast värskenduskuuri, nägid külastajad esimest korda klubi taasavamispeol 15. oktoobril. Peasineja ansambel Terminaator meelitas kohapeale ligi 700 peolist. Nagu vanadel headel aegadel.

„Suurem töö on tehtud, kuid klubi pole veel päris valmis,” tunnistab Lõuke. Esmalt klubisse sisse astudes jääb silma, et baarilett on asukohta muutnud. „Vanasti tulid trepist alla ja nägid pikka tühja koridori. Nüüd jaotab baarilett ruumi pooleks,” rääkis Lõuke ja selgitas, et see lihtsustab ka personali tööd – köök jääb nüüd

täpselt baarileti taha. „Kui väljast tulles kohe baarileti juurde jõutakse, julgustab see inimesi omavahel suhtlema,” teadis Lõuke.

Uus helivõimendus

Teine suurem muudatus puudutab klubi valguslahendust. Nimelt on seintele paigaldatud leedvalgustid. Seinad ise on kaetud erilise puitmaterjaliga, mis on palistatud väikeste ruudukujuliste avadega. Läbi avade kumav värviline valgus mõjub tõesti lummavalt. Lõuke lisas, et heli peegeldab uus seinakate tavalisest kiviseinast hoopis vähem.

Just heli oli see, millega Lõuke klubi ostes rahul ei olnud. „Kui on live-esinemine ja sõnadest pole midagi aru saada, siis on ikka jama küll,” pööras klubi värske peremees. Ta lisas, et nüüd on klubis uus helististeem ja võimendus. „Avapeol Terminaatori esinemise ajal oli heli väga hea,” oli klubi peremees tulemusega rahul.

Helikvaliteedi parandamiseks kolis uude kohta ka diskoripult. Kui varem oli see lava taga peidus, siis nüüd paikneb täpselt tantsusaali keskel ja pidutsejad satuvad otse võimsate helilainete südamesse.

Seni kinnikaetult tantsusaali taga kõrgunud peeglid on katte alt välja kooritud ja see silma moondus muudab ruumi veelgi avaramaks. Betoonsest erinevalt tuleb aga peegelpinda iga kord enne pidu hoolikalt pesta. „Ega taha ju keegi tolmuse ja rasvaseid sõrmejälgi täis peegli ees tantsu vihtuda,” märkis Lõuke.

Päris valmis uus Africa veel ei saanud. „Põrand, lagi, VIP- ja bändiruumid on ootel,” ütles Lõuke. Praegune punastes ja kollastes toonides lagi võõbatakse mustaks. „Kui must värv muudab ruumi liiga punkrisarnaseks, eks me lisa siis ka muid toone,” lubas ta. Varsti jõuab kohale uus uhkeväriline vaip. Leopardikarva oranžikas põrandakate baarileti ees jääb siiski paika. „See on pisike mälestus Africa esimestest aastatest,” põhjendas peremees.

Vipid ja bändid

Esialgu on VIP-ruum veel kõigile pidutsejale avatud, kuni jõuavad kohale hinnalised nahkdiivanid ja tumedad klaasseinad. Siis hakkavad kehtima juba uued reeglid.

Mingit üht kindlat valemit, kuidas klubi igal nädalavahetusel puupüsti täis meelitada, pole Lõuke sõnul olemas. Küll aga on tal toimiv ja järele proovitud plaan, kuidas Africasse vähemalt kord kuus klubitäis rahvast meelitada – kuulsad kodumaised ansamblid.

„Sisult saab kahe käe sõrmel ülles lugeda need kollektiivid, kes raudselt klubi rahvast täis toovad: Terminaator, Smilers, Tanel Padar, 2 Quick Start, Shanon, võib-olla veel mõned üksikud,” loetles ta.

Lõuke ütles, et on rahul, kui õhtu jooksul külastab ööklubi 100–300 peolist. Kõik, mis üle selle, on juba boonus. Üldse mahutab klubi tema hinnangul pool tuhat inimest. „Suurema arvu peoliste korral jääb väheks ruumist nii tantsupõrandal kui ka baarileti ääres, samuti sissehingatavast hapnikust,” naeris Lõuke.

ERAKOGU

Vana Kuld

Üks Haapsalu legendaarse lõbustusasutus asendus teisega.

1994. aasta 10. mai Lääne Elu esikaas teatas loos „Africa” õigustab nime” lühidalt, et „Reedel (6. mai – toim.) avati Haapsalu TÜ poolt firmale „IS MusicTeam” renditud endise baari „Merist” ruumides klubi „Africa”. Rahvast voolas klubisse palju, paljud viksilt riietatud ja õnnitluslilledega. Klubi omanik Lauri Laubre oli eelnevalt külastajaid hoiatanud, et avamine on mitteametlik ning teenindamises võivad ilmneda mõõdalaskmised.”

12. mai Lääne Elus ilmus juba pikem ja meeleolukas reportaaž pealkirjaga „Kõik on olemas”. Muuhulgas sai sealt lugeda järgmist. „Eelmisel reedel tegi oma klaasuksed lahti „Africa” klubi või diskoteek – kuidas keegi soovib öelda.

Eelnevalt on sellest lõbustusasutusest olnud juttu palju ja igasugust. Kõlakad rääkisid nii ühte kui teist, kuid kus suitsu, seal tuld.

„Africas” oli nii ühte kui teist (suits läks ventilatsioonitorudesse).

Klubisse sisenedes ei leia midagi, mis meenutaks kunagist „Meristi” baari. Täiesti uus maailm. Turvameeste karmi pilgu ja kontrolli alt pääsedes tundus neoonpäilise põrandakatte peal tatsudes kõik esmapilgul viimase peal.

Huvitavalt ja lihtsalt on lahendatud ruumi lagi. Kõik, mis peab ja ei pea paistma, see paistab välja. Torud jooksevad laenuurgast päris silmanurka, kuid ei häiri, vaid kuuluvad asja juurde ning mõjuvad originaalselt. Kena on ka show-baar, kasiino ja WC sisustus.

Letid on meeldivad, naiste- ja meesterahvad leti taga püüavad neist mitte maha jääda.

Kirvena selga mõjus valgustus ja helitehnika tase. Võimas!”

Mis kuupäeval toimus „Africa” ametlik avamine, ei õnnestunud lehe trüki minekuks välja selgitada, sest tol hetkel ei osanud keegi asjaosalistest ette mõelda, et selle kuupäeva võiks tulevaste põlvkondade jaoks talletada. Küll on aga teada, et see juhtus sama aasta 1. ja 16. juuni vahel.

Järgmine oluline verstapost oli Africal mai 1997 – siis sai ööklubi uue ja veelgi edevama interjöörü. Lahutamatuks elementideks kõigile külastajatele sügava mulje jätnud monumentaalsed neegrikujud. Africa ju!

Lemmi Kann

LÜHIDALT

ARVO TARMULA

HKHK õpilased taastavad Püha Nikolai kiriku toole

Haapsalu kutsehariduskeskuse (HKHK) mööblirestaureerimise eriala teise kursuse õppurid taastavad Kuressaare Püha Nikolai kiriku vanu toole ja pinke.

Kutsehariduskeskuse puidu- ja käsitöö osakonna juhataja Margus Krips rääkis, et toolid pärinevad aastast 1920–1930. „Osa on tugevast tammepuust, teised on jälle mitmest puuliigist kokku klopsitud, just selliselt, nagu kohalikul puutöömeistril parasjagu käepärast oli,” teadis Krips.

Mööblirestaureerimise eriala õppurite põhiülesanne on vana värvi eemaldamine, lihvimine ja uuesti värvimine. Kui tooli jalg on katki või suisa puudu, tuleb see asendada uuega. „Toolil peab saama ikkagi istuda, ilma et see raskuse all kokku vajuks,” ütles ta. Sama kehtib kõikahjustuste korral. „Kui puudus on koiaugud, aga puit ise on tugev, siis need augud ainult kaunistavad vana mööblit,” lisas ta.

Mööbli restaureerimist õpiv Katrin Raie ütles, et kõige tüütum on vana värvi eemaldamine, milleks kasutatakse värvikaabitsat. Et kõik nurgad hoolikalt vanast värvist puhtaks saada, kulutab Raie ühele toolile terve päeva.

Krips selgitas, et kirikutoolide puhul on käsitsi värvi maha kaapimine ainus lahendus. „Kuumapuhur või keemiline värvieemaldi võivad puitu liigselt kahjustada,” selgitas ta. Pärast vana värvi eemaldamist ja lihvimist värvitakse toolid üle ja seda teevad õppurid samuti käsitsi. „Värvipritsiga värvides võivad toolid liiga uued tunduda.”

Üldse tuleb HKHK õppuritel taastada 45 tooli ja kaheksa paari meetri pikkust istepinki. Krips tunnistab, et sellest tehingust saavad kasu nii õppurid, kool kui ka kirik. „Õppurid saavad hea praktika, kirikule on aga meiega koostöö tegemine tunduvalt odavam kui mõne restaureerimisfirmaga,” ütles ta.

Vanad toolid peavad olema taastatud detsembri keskpaigaks. Siis saadetakse toolid tagasi Kuressaare Püha Nikolai kirikusse, kus jõulujumalateenistusele kogunejad nendele istuda saavad.

Kristjan Kosk

Sotsiaalmajas tuleb hoidiste konkurs

Haapsalu sotsiaalmaja korraldab sotsiaalmaja 21. sünnipäeva puhul hoidiste konkursi, kus selgitatakse välja parim soolane ja parim magus hoidis. Et hinnataks nii maitset kui ka välimust, tasub purgi kaunistamisega vaeva näha. Hoidiseid maitsevad sotsiaalmaja avatud uste päeval osalejad. Auhinnatakse rahva lemmikuid.

Osalemiseks tuleb sotsiaalmaja Kastani 7 viia igast hoidisest üks purk. Mida rohkem, seda uhkem saab konkurs. Purgil võib olla hoidise nimi ja koostis, aga ei tohi olla tegija nimi. Eraldi paberil tuleb esitada valmistaja nimi, kontaktandmed ja viide, kas on tegemist soolase või magusa võistlusega. Lisada võib ka retsepti. „Ärge häbenege oma hõrgutisi konkursile tuua,” kutsus sotsiaalmaja kõiki osalema.

Võistlustöid võtab Haapsalu sotsiaalmaja vastu 31. oktoobri. Maitsmine, hindamine ja autasustamine on 1. novembril sotsiaalmaja avatud uste päeval.

Lehte Ilves

Ramsi neeme tipust mõnesaja meetri kaugusel asuva Reinu talu nüüd juba lahutamatuks osaks on 80 Gotlandi lammast, kes kutsumise peale kohe pererahva juurde uudistama jooksevad. Pere-mehe Rein Vatku leiab, et ühes korralikus rannaäärses talus peavad ikka lambad ka olema.

ARVO TARMULA

Aasta pärast Eesti taasiseseisvumist Tallinnas ühe edukama optikapoodide keti Norman-Optika loonud Rein Vatkust sai südame kutsel hoopis Einbi küla lambakasvatavast taluperemees, kelle köögis nauditakse prantsuse pagarikunsti.

LEMMI KANN
lemmi.kann@le.ee

Kui koos fotograafia Rein Vatkule külla läheme, juhtub olema päikesepaisteline päev. Isegi tuul on mere lähedusest hoolimata täitsa leebe ega üritagi kingi jalgast viia. Enne peremeest märkab meie saabumist taluvalvur Kutt, kuueaastane puhtatõuline Saksa lambakoer, ja tormab uurima, kes tahab tema territooriumile siseneda. Olles registreerinud peremehe sõbraliku suhtumise saabujatesse, võtab Kutt külalised samuti sõbralikult vastu – meid nuusutatakse rõõmsa sabaliputamise saatel üle.

Astume maja poole ja Vatku seletab, et ronis just redelilt alla – ta on hommikust peale ametis olnud eluhoone akendele värskenduskuuri läbi teinud iluliistude paigaldamisega. Jutust koorub välja, et Vatku on väga suure osa Reinu talu hoonete ehitustöödest ise teinud.

Naist ja lapsigi, keda on neli, pole säästetud – osa elumaja laudisest on laste värvitud, sest see tegevus oli nende jaoks lihtsalt nii äge.

„Mõned aastad tagasi, kui ma suveköögi katust tegin, kukkusin redelilt alla ja murdsin ribid ära. Selle ainukese kivi leidsin muru seest üles, mille otsa kukkuda!” naerab Vatku. Viidi haiglasse, lapiti kokku. Kohe, kui Vatku koju jõudis, läks seimine jälle lahti. „Aga, pagan, haamriga vehkimine oli ikka valus küll,” meenutab ta nägu krimpsutades.

Maja mere äärde

Jalutades ja samal ajal juttu ajades jõuame järgmise hooneni. See on igati aus laut – suurtest põllukividest laotud kõrge vundamendiga palkhoone. Vatku libistab hellalt käega üle kivivundamendi nurga. „Ise ladusin!” teatab ta ja seletab, et just see nurk tuli kõige paremini välja.

Kui Vatku otsustas, et hakkab lambaid pidama ja on lauta vaja, oli tal kindel nägemus, mille hoone olema peab, ja hakkas tegijaid otsima. „Siis tuli välja, et polegi sellist meest, kes selle vundamendi ehitaks!”

Kivid sai Vatku Suur-Einbi külast – need pärinevad ühest vanast vundamendist. Valis ise välja, organiseeris kohale ja ladus

kokku. „Mul on endal nii hea meel selle üle. Igauhele räägin!” naerab Vatku mõnuga.

39 aastat oli Rein Vatku, kes hariduselt on hoopis diplomeeritud autoinsener, nii täisvereline pealinnamees, kui veel olla saab, ja keskendus oma prilliäri Norman-Optika arendamisele. Abikaasa Margetki on sünnist saadik linna-inimene.

Mis asi see siis oli, mis kaks edukat ettevõtjat linna maale kupatas?

„Keskeakriis tuli kallale!” naerab Vatku. „46aastaselt otsustasin, et nüüd lähen maale elama!” Koha valik käis Vatku sõnul väga lihtsalt: „Kuna ma olen Laitses sündinud, siis otsustasin, et tee koju peab minema Laitsest mööda ja mere äärde.”

Esimene tuuriga jõudsid Vatkud Puise kanti, aga kinnistu ei sobinud nende plaanidega. Järgmine pakkumine tuli Telise külast. „Ma ütlesin naisele, et selle me võtame! Nii ilus oli!” Siis hakkasid nad vaatama, kuhu maja

ehitada. Selgus, et täpselt selle koha peal, kuhu ehitada tuleks, on sõna otseses mõttes suur auk. Siis jõuti otsaga juba Ramsi kanti. Siingi praagiti esimene vaadatud krunt välja, kuni jõuti praeguste kinnistuteni – kokku kolmeni, millel Vatkude valdused paiknevad. Otsingute algusest oli möödunud üheksa kuud.

„Mõttekäik oli tal selline, et kuna me elame Noarootsis, tuleb Rootsi lambad võtta.”

„Kui majaehitamine lahti läks, elasin alguses puukuuris. Ma pidin ju kohal olema ja ehitajaid juhendama, et mis ja kuidas,” seletas Vatku.

Esimene ruum majas, millele põrand tehti, et saaks toimetama hakata, oli töötuba. Siin on Vatkul täiesti traditsiooniline töölaud ja üldse mitte nii traditsiooniline terve seina suurune paljude riulite ja klaasustega kapp – spetsiaalselt tehtud prillikaupade jaoks.

„Me üritame praegu hulgi-mütijana Soomes jalga ukse vahele saada,” ütleb Vatku. „Raske on, aga... Me oleme valmis sinna kas või Norman-Optika keti tegema, kui vajal” teatab ta.

Lambad südames

Kui Vatkud kannu Einbi külas maha toetasid ja maja 2003. aasta jaanuaris elamiskõlblikuks sai, polnud plaani lambaid pidama hakata veel olemaski. See mõte sündis neli aastat hiljem. „Oled omadega nagu paigas juba ja siis vaatad, et aga mis veel teha saaks. Tahtsin, et lapsed saaksid millegagi tegeleda ja õpiksid samal ajal vastutustunnet. Pais tab, et läks tükkesse selle asjaga,” ütleb Vatku rahulolevalt ja räägib, kuidas lapsed lammaste eest hoolitsevad ja neid kallistamas käivad. Vatku tunnistab, et tema ise peab osa lammaste isiku tuvastamiseks kõrva küljes olevat kollast numbriplaati vaatama, et lamba nimi ja nägu kokku viia, aga lapsed tunnevad peaaegu kõik lambad nägupidi ära. Lammaste nimevalik on kirju nagu vanaema lapitekk – näiteks elavad sõbralikult kõr-

vuti jäärad, kellest ühe nimi on mütolooilise kõlaga Eros ja teisel eestimaiselt Peetrike.

Et just Gotlandi lambad võeti, oli perenaise valik.

„Mõttekäik oli tal selline, et kuna me elame Noarootsis, tuleb Rootsi lambad võtta.” Nii sündiski.

Laut ja lambad pole mitte erisik Vatkule enda jagu, vaid kuuluvad tema firmale. „Sellel firmale, millele kuuluvad Haapsalus Karja 7 ja Saue õllekas,” selgitab Vatku.

Kuni rohi kasvab, on lammaste peamine toidulaud õues. Lambad söövad Vatku maadest paljaks praegu viis hektarit – kolm mere pool külavaheteest, mis tema maid poolitab, ja kaks hektarit teest metsa poole.

Vatku seletab, et tööpõld on lammastel veel suur ja lai – teisel pool teed jätkuvalt krundist on lambad „sisse töötanud” vaid 150 meetri pikkuse tüki, aga tubli 400 meetrit on krundi piirini veel närida.

„Lambad ju hooldavad metsaalust, et see võssa ei kasvaks,” räägib Vatku ja toob näite, et kui leppapuu maha võtta, hakkab aas-

Gotlandi lammast on arhailine lambatõug, mis pärineb Gotlandi saarelt, kus see olevat aretatud kohaliku lamba ja karakull-lambast ristamisel. Välja kukkus midagi veel paremat kui eellased eraldi võetuna.

2 × MERILIN KAUSTEL-LEHEMETS

Rein Vatku igapäevases menüüs on Müüriääre pagari leib.

taga kännu ümber korralik võsa kasvama.

Vatku räägib oma lammastest pikalt ja põhjalikult, hoole ja armastusega – sellest, millal neil innaeag algab ja kuidas siis loomad paremale ja vasakule ära jagatakse, sest kõik paaritumisprotsessi privileegi nautida ei saa.

Kaks korda aastas saavad Vatku lambad pügada. Kui tavalist maavillast lammast pügatakse kord aastas, siis Gotlandi omi kaks korda. Iga kord see paraku ei õnnestu, sest paradoksaalsel kombel on lambaniitjad Eestimaal otsa lõppemas. „Omal ajal, kui ma hakkasin lambaid pidama ja tellisin pügaja, sain sellise venna, kes oli kas iirlane, Austraaliast või Uus-Meremaalt. Eestist ei olnud,” jutustab Vatku. Praegu tulevad lambapügajad kohale Rakverest. Harjumaal on lambaniitjad olemas veel Sireli talus, kus noorpere-mees Aadam Kaivo on sel alal suisa Euroopa meister. „Kui tema pügab lamba puhtaks kahe minutiga, siis tema isa pügas 40 lammast kuus tundi,” tõi Vatku võrdluse, andmaks aimu, et ega see lamba pügamine pole nii liht-

ne töö midagi. Kasumisse on ta lambapidamisega seni jõudnud vaid ühel aastal, aga nagu ta ise ütleb, polegi see lammaste pidamise puhul kunagi omaette eesmärk olnud.

Prantsuse pagarikunst

Haapsallu „jõudis” Vatku paar aastat hiljem kui Einbi külla. „2005. aasta märtsis sõitsime mööda Karja tänavat jäätee poole ja nägime, et Karja 7 kinnistu on müügis,” jutustab Vatku. Kuna ta teadis, et kunagi oli selles hoones prillipood, oli Vatku majal juba mõnda aega silma peal hoidnud. Kui ta asja uurima läks, selgus, et prillipoe maja vajab kõvasti renoveerimist, aga maja, kus praegu tegutseb Müüriääre kohvik, oli nii valmis putitatud, et pane vaid WCsse tualetipott sisse ja too aga kohvikumööbel järele. See oli Vatku jaoks märk. „Naksti! Ostsin ära ja hakkasin pihta.”

Vatku tunnistab, et kohviku tegemist kartis ta nagu tuld – min- git varasemat kogemust toitlustu-

Endisest Saue õllekast saab restoran koos pagaripoega

Kui kõik kulgeb plaanide järgi, hakkab Saue õllekana tuntud majas pih-ta operatsioon „Totaalne muutumine”. Projekti tegi Vallo Valge. „Eskiis on valmis. Hästi ilus maja tuleb,” lubab Vatku ja räägib loo, kuidas Saue õlle-ka maja tema juurde tuli.

„Nii umbes 40 aastat tagasi juhtus selline lugu, et noore poisina tulin koos sõpradega Jawaga Laitsest Haapsallu Valget Daami vaatama. Muidugi jäime öö peale ja kakerdasime siis lihtsalt mööda linna ringi – no polnud kuskile minna! Varahommikul kell neli, kõht on nii tühi, et... Mingeid putkaid siis polnud ju ka – sügav nõukogude aeg. Aga Saue õlleka hoovi peal oli pagaritöökoda. Tundsiime, kuidas värske, sooja saia lõhnad tulevad! Läksime lõhna peale sinna sisehoovi ja koputasime tädidele, et kuulge, kõht on nii tühi! Saime oma saiad kuidagi kätte ja mul on see lõhn ja maitse siia maani meele! Iga kord, kui Saue õllekast mööda käisin, tuli see lugu meelde. Muudkui käisin ja vaatasin, et see on tegelikult ju ilus maja, kui see korda teha. Ja ajalooaga koht ka.”

Vaatas Vatku, mis ta vaatas, aga maja on nüüd tema jagu.

„Saatus määrab. Natuke stampväljend küll, aga nii lihtsalt on mul kõigi nende asjadega läinud.”

Ja mis pärast Saue õllekat saab?

„Eks ma istun veel 75aastaseltki oma Maci taga ja juhin oma ärisid. Me tegutseme juba aastaid sel põhimõttel, et igal aastal avame Tallinnas ühe uue optikapoe. Praegu on neid üheksa. Aga sealt on ju kõik muu sündinud – tänu optikaäri-le saime maale kolida ja Haapsalus kohviku ja pagariäri teha. Aga kindlasti teen midagi veel,” ütleb Vatku.

sega neil abikaasa Margetiga ju polnud. Aga jaanuaris 2006 tehti ukseid lahti ja need on avatud tänaseni. „Ma tunnistan siinkohal avalikult, et mina ei oska üldse süüa teha! Kohvikupidamine on äri, ja sa pead oskama seda teha.” Tööjaotus ongi neil kaasaga selline, et Reinu fookus on optikal ja Marget juhhib „müüriäärseid” vägesid, ja seda peamiselt ikka Ramsi neeme ninalt. Kooliajal sõidutavad nad küll kordamööda lapsi hommikul linna kooli-huvikooli-desse ja toovad õhtul tagasi. Kui seda ei peaks tegema, ei pistaks vähemalt Rein oma nina vist kui-gi tihti Einbi külast välja.

• „Saatus määrab. Natuke stampväljend küll, aga nii lihtsalt on mul kõigi nende asjadega läinud.”

Vahepeal pidasid Vatkid mitu suve söögikohta Kuursaal- lis, aga sellele projektile tõmmati joon alla. Kuna suvisel hooajal tehti suur osa kondiitritooteid just Kuursaali avaras köögis, läks

nüüd aga kitsaks. Lahendus leiti aadressilt Karja 8. Et uue „kondiitritsehi” tuules võiks hakata ka pagaritooteid tegema, oli Vatku sõnul abikaasa idee. Sündis Müüriääre pagar, mis tähendab, et Haapsalus saab nüüd hommikuti (ja muudel kella- aegadel muidugi ka) sooja lei- ba, saia, *ciabatta*’t, *croissant*’e ja muid küpsetisi osta. „Süüdlane selles asjas oli niisiis tegelikult ruumikitsikus,” muigab Vatku.

Aga vähem tähtis roll Müüriääre pagari sünni juures pole sellel, et kohvikus oli juba siis ametis Epp Sasi, kes käis oma kondiitri- ja pagarioskusi lihvi- mas Prantsusmaal. „See oli tema unistus – hakata pagaritoo- teid tegema! Tegimegi ära!” räägib Vatku ja kiidab ohtralt Eppu. „Ta on fantastiline! Epp on seda ju Prantsusmaal õppinud ja tema on ka kõik Müüriääre paga- ri tooted loonud. Aga maitseme ka neid Müüriääre asju nüüd. Ma panin siin mõned valmis, mida ma ise iga päev süüa,” ütleb Vatku ja hakkab Reinu talu köögis sama päeva hommikul Müüriääre pagari köögis küpsetatud leibasid lahti lõikama.

Seljakotiga Austraalias

8. osa

KELLI SEITON

Silma vaatamisest

On üks asi, mida on Austraalias ringi käies väga raske teha – jääda märkamatuks ja mitte kellegagi suhelda. Austraallased on lihtsalt nii sõbralikud ja avatud, et alustavad vajadusel juttu võhivõõra- gagi nagu ammuse tuttavaga.

Pärast üht aastat Austraalias veetsin vahepeal paar kuud kodus Eestis ja adusin vist alles siis tõeliselt seda erinevust, kui avatud on inimesed Austraalias. Ma ei ütle, et Eestis jalu- taksid tänavail vastu vihased ja mornid inimesed, nagu ste- reotüüp tihti väidab. Mulle tundub hoopis, et inimesed pigem ei ole eriti altid võhivõõraga lihtsalt niisama suhtlust alusta- ma. Näiteks Haapsalus ringi jalutades võisin jälgida vastutu- lijate ilmeid ja hoiakuid, ilma et keegi mind teolt tabaks ehk mulle otsa vaataks. Kord jäi mu pilk Tallinnas trolliga sõites pidama ühel vanemal lõbusa näoilmega mehel. Mees, aim- mata, et keegi teda jälgib, haigutas magusalt suure suuga ja märkas siis poole haigutuse pealt minu pilku. Ta vaatas mul- le häirimatult otse silma, lõpetas rahulikult oma haigutuse ja naeratas vandeseltslaslikult. See juhtum on mul meeles sel- gelt just seetõttu, et see oli üks väheseid selletaolisi suhtlu- si, mida Eestis võhivõõraga olen kogenud.

Austraalias on lugu hoopis teistmoodi ja nähtamatu ole- mise võib tänavail kõndides unustada. Ikka ja jälle on kee- gi, kes sulle otsekoheselt silma vaatab. Kedagi jälgima jää- des võid kindel olla, et kaua seda märkamatult teha ei saa.

Kõigepealt saabki austraallaste avatusest aimust tä- navail jalutades – vastutulijad vaatavad sulle sil- ma ja naeratavad justkui tervituseks. Pargipingile istudes ja mööduvale koerale tähelepanu pöörates koeraomanik peatub ja esitab loomale küsimuse: „Noh, kas sa ei lähegi tere ütlemale?” ning suunab koera sinu poole, et mine, sulle tehakse pai. Mõnda poodi sisse astudes astub li- gi müüja, kes uurib, millega sa täna tegelnud oled, kust tu- led ja kuidas sulle seal siis ka meeldis.

„Kuidas läheb?”, „Tere päevast, semu!”, „Liiga lihtne, kul- lake!”, „Pole probleemi!” – need on viisakusväljendid, mis korduvad inimesest inimesse kohast ja kellaajast olenema- ta ning peaaegu alati on saatjaks naeratav suu koos sõbrali- ke silmadega.

Mõnikord niidab mõni vastutulija su jalust niimoodi ma- ha, et jääd pärast veel pikalt mõtlema, ega temaga ometigi juba varem tutvunud ole. Minuga juhtus see kord siis, kui poest kiiresti näksimist ostsin ja parklas auto poole suundu- sin. Minu kulgemise peatas ühe vanema daami pöördumi- ne, mis kõlas nii sõbralikult, et olin kindel, et ta räägib mõ- ne oma lapselapse, mitte minuga. „Kullake, kust sa selle käe- koti said?! Ma armastan seda!” õhkas ta mu tumesinise koti poole vaadates. Sellest komplimentidist hargnes umbes küm- me minutit kestnud elav vestlus käekottidest ja sellest, kus asuvad ümbruskonna parimad taaskasutuspoed. Kogu vest- luse toon oli nii sundimatu ja siiras, et lahkudes juba olime- gi justkui head tuttavad.

Austraallaste sõbralikkust näeb ka siis, kui minna mõnd kohalikku matkarada vallutama. Kui vastutulija, ise künkast üles rühkimisest näost punane, lõpetab sulle lähemale jõu- des vestluse oma kaaslasega ja pöörab pilgu maha, tead ju- ba, et tegemist on välismaalasega. Heal juhul on ta siin rin- gi rännanud nii kaua, et naeratab tervituseks tagasihoidli- kult. Kui vastutulija aga puurib sulle otse silma, ähib vii- mast korda demonstratiivselt ja pöördub sinu poole kelmi- ka „loodan, et pole palju jäänud”-märkusega, tead, et sinu vastas on kohalik.

Sõbralikkuse juurde kuulub tihtipeale kerge ellusuhtu- mine ja naljatlemine: isegi kui olukord on halb, ei tasu pead norgu lasta. Näiteks farmer, kelle juu- res ma töötasin ja kelle elu kulges aedvilja müügi- hindade kõikumise tõttu nagu Ameerika mägedel – kord tõu- sid kõrgele ja tähendasid talle head sissetulekut, siis langesid aga nii madalale, et viljade korjamise kulu oli suurem kui tu- lu, mis nende müügist saadud oleks –, alustas ta igat pikka tööpäeva ikkagi suure entusiasmiga ja naljadega.

Austraalias õpitud avatus on üks asi, mida tahan Eestis- se naastes kaasa võtta, ja hoian näppe ristis lootuses, et see on mulle kõvasti külge hakanud. Muidugi on mugav ja kind- lam tunne tänavail oma kinnises mullis ringi jalutada, ent palju toredam on, kui võid saada sõbraliku pilgu või julgus- tava naeratuse ka võhivõõralt lihtsalt selle eest, et juhtusid temast mööda minema.

Lehm Ljudmilla lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

HULL KÕRVITS

JOOKSE KAS VÕI

METSA PAKKU

KÕRVITS AIAS

HULLU KÖÖGIVILJA EEST.

SUVI LÄBI

NII ET ENNE,

KOSUB RAHUS PEENRA PEAL.

KUI SEE JUHTUB,

SÜGISEL SA

KÕRVITS PAREM SÖÖGIKS TEE.

TOOD TA TUPPA,

AGA SEE EI TÕOTA HEAD!

MUIDU RAHUMEELNE

KÕRVITS

HULLUB HALLOWEEN'I EEL.

SÜTTIB SILM

JA LÕÖMAB LÕUG TAL,

VAAT KUI HIRMSAT HÄÄLT VEEL TEEKS!

Vaba- erakond			helli- looja (n+in)	kõrge heina- hunnik	ülivõrre	2005.	väike kiskja	Euroopa Nõukogu	vald Harjumaal	hapnik	küsisõna	laht Lapte- vite meres Siberis	vene k eessõna	kõrbesaar	bell	lennu- võimetu lind	VASTUS 20.10.
Kesk- erakond																	
					toiduaine					abista					is. ase- sõna		
					vistrikud					pillide kuningas					põllu- kultuur		
elumaja			kütte- materjal					juga					lauseliige				
2× kons			saapa- määr					maadlus- ala					virk				
helli- looja, keele- mees						Kalevipoja koera nimi					hõimu- rahvus hunt 1506.					kelvin	
dirigent				laht Saare- maal					põrsa ema					silma		virgu	
									teravili					lill			
umbes		teravili	vald Pär- numaal				küna	puu osa				kulunud riie koht Jär- vamaal					palju jõudu nõudev muusik
putuka- pulber					maitse- laad eriala					paat					samuti	Trooja sõja kán- gelane	
										järeltulija							
Vanuatu maatähis			plekk					n.nimi					põranda- tala järsku				
			suudlus														
raadio- kanal						papagoi terrori- organisat- sioon					veehaldja					igaüks	
											sõiduk					n.nimi	
... suitseb (valetab)				partisan pealinn Euroopas					mahuti					m.nimi			
									väikelinn					närviline			
üliraske vesinik		sotsialist	toit				hüvitis ajaloo- professor					parasiit- seen n.nimi					kirjanik (n+in)
Egiptuse jumal					lääge	alevik Saaremaal				tuur end kutseliit					2× kons	helli- looja	
sina (sks)			lai hunnik					m.nimi					näitle- janna				
			linn Soomes					mao					lohk				
sadam Ridala v	VASTUS ansambel asend m.nimi					O. Lutsu teos					vald Lää- nemaal	näitleja				null Maa kaaslane	
				toruliitmik	Egiptuse domeen				end puri- lendur ülem- nõukogu					X			
														2× vok			
			tooli osa					siseorgan					ainsam				
			Masingu täht					ehk					aasta				
püstoli mark										J. Liivi teos						järjest tähed	
sort						end korv- pallur											

Laste nupunurgake
LASTERISTSÕNA

	VASTUS	amper	kolmapäev	tui ja ...	aga, kuid	raatus	eitus
	rahutu vastand	järv Võru linna külje all	pereliige minul	tuulepuhang	üpris		raadius+ sekund
VASTUS							meelekoht
linn Eestis							
Kreeka pealinn							
1.							
lemmikloom, närliline							
umbes kuu							
number							
sademed talvel							
tüma maa							
kaunidus ohin, inimustus mina (ingl)							
vala!							
ante meridiem							

MÕISTA, MÕISTA!

1. Tare täis rahvast, ei ole ust ega akent ees?

2. Vana vakk ja uus kaas?

Eelmise laupäeva õiged vastused: sipelgapesa ja lumi.

MÄNGUREEGLID

Mängus osalemiseks pead lahendama laste sudoku või ristsõna ja leidma mõistatustele õiged lahendused. Vastused palume saata või tuua hiljemalt järgmise nädala reedeks Lääne Elu toimetusse Posti 30, 90504 Haapsalu, reklaam@le.ee. Kõigi oktoobris õigesti lahendanute vahel loosime heade sponsorite kingitusi ja Lääne Elu meeneid. Loosi lähevad veekeskuse pääsmed, Vanalinna Bowlingu külastus, pitsa Peetri Pizzalt.

Haapsalu
veekeskus

Peetri Pizza®

VANALINNA
BOWLING

SUDOKU

				2				
1		9		5		7		4
2								9
	3		2		1		5	
4		5				3		6
	7		6		5		4	
8								5
5		7		9		8		1
				8				

LP RISTSÕNALAHENDAJAD

Teeme ristsõna lahendamise teile huvitavamaks. Leidke tänasest ristsõnast lahendus vastuse realt. Lahendusi ootame hiljemalt järgmise nädala reedeks aadressil reklaam@le.ee või Posti 30, Haapsalu. Oktoobris õigesti vastanute vahel loositakse välja Lääne Elu meeneid.

KINO

Film „Ouija: Kurjuse läte“

1965. aasta Los Angeleses elab noor lesk Alice koos oma kahe tütre tirtsu Paulina ja Dorisega. Näitlejameisterlikkusega õnnistatud lustlik perekond teenib elatist spirituaalistlike petuseanssidega, mis on nii efektsed ja osavalt teeseldud, et pahaaimamatuist klientidest neil puudust ei ole. Kui Alice lisab oma show'le vanakraami telist leitud põneva rekvisiidi, siseneb selle kaudu mängu aga tõeline küllaline teispoolseust, kes võtab üle noorima tütre keha. Võigas vaimolend ajab perekonna hukatuse äärelle ning emal tuleb oma laste päästmiseks astuda vastu kirjeldamatule jubedikule. Filmi on lavastanud õudusfilmi žanris korralikult kanda kinnitanud Mike Flanagan („Enne kui ärkas“, 2016), kes on ka koos Jeff Howardiga („Oculus, 2014) loo stsenaariumi autor. Alla 12aastastele mittesoovitav!

28. oktoobril kell 21; 30. oktoobril kell 17.30. Pilet 4 €

E 31. oktoober

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Maahommik
12.35 Iseolemine
13.05 Hommik Anuga
14.25 Kahekõne (subtiitritega)
14.50 Üks tegu
15.00 Eesti parim koolikokk
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Osoon
20.35 Meie inimesed
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Välisilm
22.10 Islamiriigi rahastamissüsteem
23.10 Sild
00.10 Ringvaade
01.17 ERR.ee uudised

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.50 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Kaunis Dila
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Sajandi valitsejanna
13.30 Kuldvillak
14.00 Meie Charly
15.00 Küladetektiivid
16.00 Purunenud elud
18.00 Purunenud elud
19.00 Reporter
20.00 Kõök
20.30 Kodutunne
21.30 Naabriplika
22.30 Ühikarotid
23.30 Mõrvaennetajad
00.25 Kriminalistika ajalugu
01.20 Galileo
02.35 Reporter
03.25 Poseidon Rex**04.45** Heeringas Veenuse ölal**05.10** Eetriapsud 2015**05.25** Müstilised lood

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Kung fu panda **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.35** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Su nägu kõlab tuttaval **14.25** Kellapid **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kuuurija **20.30** Papad Mammad **21.30** Eesti selgeltnägijate tuleproov **23.00** Kosmosereis Europace **00.50** Sherlock New Yorgis **01.50** Amerikala õudukas **02.45** Viimane tõeline mees **03.10** Kolmas naine **03.35** Papad Mammad **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Doktor Silva

07.00 Siilipoiss Alfredi salapärase seiklused **07.10** Indiaanipoiss Yakari **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Tammetõru seiklused **07.55** Karusmarjad metsikus looduses **08.20** Robin Hood **08.30** Priit ja Prääks **08.45** Indiaanipoiss Yakari **09.00** Ringvaade **09.35** Eesti lood **10.05** Holby City haigla **11.05** Hamilton II. Veri on paksem kui vesi **12.32** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Maša ja karu **16.00** Lastetuba **16.10** Mis? Miks? Kuidas? **16.15** Tinga Tinga lood **16.30** Oktonaudid **16.40** Indiaanipoiss Yakari **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Tuutu ja Potsu **17.35** Siilipoiss Alfredi salapärase seiklused **17.45** Sammalhammas, kus sa oled? **18.00** Rüütel Miku **18.10** Susapusa Okidos **18.20** Mesitaru **18.30** Lastetuba **18.45** Milymurab pead **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Mõistlik või mõtetu **20.00** Maahommik **20.45** Poolvend **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Plekktrumm **22.20** Sügislegendid **00.33** ERR.ee uudised

T 1. november

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Tähendamisi
11.55 Prillitoos (subtiitritega)
12.50 Osoon
13.20 Välisilm
13.55 Valguseigatsus
15.30 4x4. Tadžikistan. Türkmenistan. Usbekistan
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Vabariigi kodanikud
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 OP
22.10 Koduigatsus
22.55 Plekktrumm
23.40 Ringvaade
00.45 ERR.ee uudised

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Ühikarotid
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Naabriplika
12.30 Kodutunne
13.30 Heeringas Veenuse ölal
13.50 Meie Charly
14.50 Küladetektiivid
15.50 Tüdruk nimega Elif
17.00 Lihtsalt Maria **18.00** Purunenud elud **19.00** Reporter
20.00 Radar **21.00** Krimi **21.30** Siberi võmm **22.30** Chicago tuletõrje **23.25** Võõras võitleja **01.45** Subboteja **02.35** Mõrvaennetajad **03.20** Reporter **04.15** Kriminalistika ajalugu **05.05** Saage tutvavaks **05.30** Müstilised lood

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Kung fu panda **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.35** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kuuurija **12.20** Eesti selgeltnägijate tuleproov **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kaua võib! **20.30** Suletud uste taga **21.30** Padjaklubi **22.30** Kellapid **23.00** Maailmade sõda **01.20** Sherlock New Yorgis **02.15** Ameerika õudukas **03.05** Viimane tõeline mees **03.30** Padjaklubi **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

07.00 Susapusa Okidos **07.10** Rüütel Miku **07.20** Põrsas Peppa **07.30** Tuutu ja Potsu **07.40** Sammalhammas, kus sa oled? **07.50** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Mesitaru **08.40** Mily murab pead **08.45** Oktonaudid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Plekktrumm **11.50** Poolvend **12.35** Eesti muusikavideod **13.05** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Väike kummitus Laban **16.00** Lastetuba **16.10** Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel **16.15** Tinga Tinga lood **16.30** Oktonaudid **16.40** Indiaanipoiss Yakari **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Tuutu ja Potsu **17.35** Siilipoiss Alfredi salapärase seiklused **17.45** Vikerrahe Rubiin **18.00** Beni ja Holly väikekuningriik **18.10** Robin Hood **18.25** Toredade Asjade saar **18.30** Lastetuba **18.50** Lammass Shaun **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Heureka **20.00** Homsed linnad **21.00** Miranda **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Eesti lipp ümber Kuuba **22.05** Don Juan **23.40** Mustad teemandid **01.19** ERR.ee uudised

K 2. november

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Plekktrumm
12.35 Meie inimesed
13.00 Elu lugu
13.10 Luuletus
13.15 Hingedaeag
14.00 Ajavaod. Riigi mehed
14.30 Midsomeri mõrvad
16.00 Hingedepäeva palvus EELK Risti kirikus
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Pealtnägija
20.55 Luuletus
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Foorum
22.40 Meie maailm
23.30 Ringvaade
00.39 ERR.ee uudised

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Siberi võmm
12.30 Radar **13.30** Heeringas Veenuse ölal **13.50** Meie Charly **14.50** Küladetektiivid **15.50** Tüdruk nimega Elif **17.00** Lihtsalt Maria **18.00** Purunenud elud **19.00** Reporter **20.00** Suur lotokolmapäev – Rooside sõda **21.00** Saladused **21.30** Pilvede all **22.30** Saage tutvavaks **23.00** Rizzoli ja Isles **23.55** Vanga **01.00** Roaldi nädal. Erakoolid **01.55** Chicago tuletõrje **02.40** Reporter **03.30** Radar **04.20** Rooli võim **04.50** Hooaeg **05.30** Müstilised lood

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.35** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Suletud uste taga **12.50** Padjaklubi **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kallis, sa oled kosunud **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Juurdlust viivad läbi sensitiivid **22.35** Kuuurija **23.05** Reis Venemaa lõppu – Tšukotka **23.40** Top Gear **00.55** Moodne perekond **01.20** Hawaii 5-0 **02.10** Castle **03.00** Kallis, sa oled kosunud **03.50** Võimalik vaid Venemaal **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

07.00 Robin Hood **07.10** Beni ja Holly väikekuningriik **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Tuutu ja Potsu **07.40** Vikerrahe Rubiin **07.50** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel **08.40** Mesitaru **08.45** Rüütel Rooste Toredade Asjade saar **08.45** Oktonaudid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Eesti lipp ümber Kuuba **11.35** Eesti muusikavideod **12.03** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Hiir Hops **16.00** Lastetuba **16.15** Rüütel Rooste **16.30** Tammetõru seiklused **16.50** Kriksatrullid. Õpime joonistama **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Väike printsess **17.35** Peeter Pikk-kõrv **17.45** Sammalhammas, kus sa oled? **18.00** Beni ja Holly väikekuningriik **18.10** Robin Hood **18.25** Susapusa Okidos **18.25** Mesitaru **18.30** Lastetuba **18.45** Lammass Shaun **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** RUUM **20.00** Kontakt **21.20** Johanson ja Vennad. Külm **21.25** Luuletus **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Peaky Blinders **22.35** Miranda **23.05** Eesti TOP **7 23.55** Don Juan **01.34** ERR.ee uudised

N 3. november

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Pealtnägija
12.40 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)
13.35 Meie maailm
14.30 OP
15.05 10 minutit Peeter Toomaga
15.15 Koduigatsus
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Kahekõne
20.30 ENSV
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kapital
22.10 MI
22.35 Kuulmata kuskil kumiseb kodu
23.35 Üks koorilaul
23.40 Ringvaade
00.48 ERR.ee uudised

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Pilvede all
12.30 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda
13.30 Heeringas Veenuse ölal
13.50 Meie Charly **14.50** Küladetektiivid **15.50** Tüdruk nimega Elif **17.00** Lihtsalt Maria **18.00** Purunenud elud **19.00** Reporter **20.00** Meie aasta Austraalias **20.30** Suur komöödiaõhtu **22.00** Jumal tänatud, et sa siin oled! **22.55** Vuntsidega superkelt **00.55** Võõras võitleja **02.55** Rizzoli ja Isles **03.40** Reporter **04.30** Vanga **05.30** Müstilised lood

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.35** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kättemaksukontor **12.50** Evelin **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **20.00** Kellapid **20.30** Kättemaksukontor **21.35** Evelin **22.35** Kolmeraudne **23.40** Kondid **00.40** Quantico **01.40** Graceland **02.30** Kellapid **03.00** Kolmeraudne **03.55** Stop! **04.20** Seitsmesed uudised **05.25** Südameasi

07.00 Susapusa Okidos **07.10** Rüütel Miku **07.25** Kriksatrullid. Õpime joonistama **07.30** Väike printsess **07.40** Sammalhammas, kus sa oled? **07.55** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Kiisud, edasi! **08.40** Mesitaru **08.45** Rüütel Rooste **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Eesti lipp ümber Kuuba **11.35** Eesti muusikavideod **12.03** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Hiir Hops **16.00** Lastetuba **16.10** Kiisud, edasi! **16.15** Kosmoselendurid **16.30** Väike prints **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Väike printsess **17.35** Peeter Pikk-kõrv **17.45** Vikerrahe Rubiin **18.00** Beni ja Holly väikekuningriik **18.10** Robin Hood **18.25** Toredade Asjade saar **18.30** Lastetuba **18.45** Tugitoolisport **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Tareq Taylari Põhjamaade kokakunst **20.00** Altruismirevolutsioon **20.55** RUUM **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Peaky Blinders **22.35** Miranda **23.05** Eesti TOP **7 23.55** Don Juan **01.34** ERR.ee uudised

R 4. november

06.55 Terevisioon
08.55 Ballykissangel
09.50 Terevisioon
11.50 Kahekõne
12.15 Kapital
12.45 Foorum (subtiitritega)
13.40 Teaduspalavik
14.10 Üks koorilaul
14.15 MI
14.45 Kuulmata kuskil kumiseb kodu
15.45 Armastuse võimalikkusest
16.00 Holby City haigla
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Õnne 13
17.40 Ballykissangel
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
19.35 Kuningapere
20.00 Eesti parim koolikokk
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kon-Tiki
23.30 Pealtnägija
00.15 Ringvaade
00.53 ERR.ee uudised

06.15 Meie Charly
07.05 Super 4
07.35 Chaplin ja sõbrad
08.00 Reporter
09.00 Purunenud elud
10.00 Lihtsalt Maria
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Meie aasta Austraalias
12.00 Suur komöödiaõhtu
13.30 Heeringas Veenuse ölal
13.50 Meie Charly **14.50** Küladetektiivid **15.50** Tüdruk nimega Elif **17.00** Lihtsalt Maria **18.00** Purunenud elud **19.00** Reporter **19.55** Kuldvillak **20.30** Roaldi nädal. Lasnamäe **21.30** Nädalalõpp Kanal 2ga **23.00** Kõök **23.30** Beerfest **01.50** Vuntsidega superkelt **03.25** Reporter **04.15** Tantsi, kui oskad **05.45** Heeringas Veenuse ölal

06.15 Yo-Kai kell **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.35** Armastuse võim **08.35** Minu köök on parim **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.45** Kättemaksukontor **12.50** Evelin **13.55** Südameasi **14.55** Armastuse võim **15.55** Vaprad ja ilusad **16.25** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed uudised **19.55** Me armastame Eestit **21.30** Doktor Silva **22.30** Võimalik vaid Venemaal **23.03** Gigolo mees **00.50** Reede 13. osa 8 – Jason Manhattanil **02.50** Kaunitar ja koletis **03.40** Doktor Silva **04.35** Seitsmesed uudised **05.40** Südameasi

07.00 Robin Hood **07.10** Beni ja Holly väike kuningriik **07.25** Põrsas Peppa **07.30** Väike printsess **07.40** Vikerrahe Rubiin **07.50** Karusmarjad metsikus looduses **08.15** Lastetuba **08.35** Kiisud, edasi! **08.40** Toredade Asjade saar **08.45** Kosmoselendurid **09.00** Ringvaade **10.05** Holby City haigla **11.05** Mõistlik või mõtetu **11.35** Eesti muusikavideod **12.03** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Maša ja karu **16.00** Lastetuba **16.15** Kriksatrullid. Õpime joonistama **16.20** Kosmoselendurid **16.30** Väike prints **16.55** Põrsas Peppa **17.00** Karusmarjad metsikus looduses **17.25** Mina ja Miia **17.45** Mikk ja Tšavapa **18.00** Georg Udukübara aaria **18.15** Meistrimehed Pat ja Mat **18.30** Lastetuba **18.45** Lotte **18.50** Lola Pikk-kõrv **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Uhutud mõistus **20.00** Simon Reeve'iga Austraalias **21.00** Tareq Taylari Põhjamaade kokakunst **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Ma armastasin sakslast **23.25** Plekktrumm **00.10** Peaky Blinders **01.13** ERR.ee uudised

L 5. november

07.30 Mikk ja Tšavapa
07.40 Hiir Hops
07.50 Väike prints
08.15 Eesel, heeringas ja nõialuud
08.30 Meistrimehed Pat ja Mat
08.35 Lola Pikk-kõrv
08.40 Siilipoiss Alfredi salapärase seiklused
08.55 Põrsas Peppa
09.00 Üks koorilaul
09.05 Meie inimesed
09.30 Teaduspalavik
10.00 Maahommik
10.40 Õnne 13 (subtiitritega)
11.10 Pealtnägija (subtiitritega)
11.55 Eesti parim koolikokk
12.55 Jalgpalli Premium liiga
15.20 3 hitti
15.35 Dallas
16.15 Elu parim aeg
17.15 Hommik Anuga
18.30 Aktuaalne kaamera
18.45 Põhja-Ameerika
19.30 8 mm ELU
20.00 4x4. Tadžikistan. Türkmenistan. Usbekistan
20.30 Õnne 13
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.20 Sport. Sport
21.35 Lilyhammer
22.20 Foyle'i sõda
00.00 Hingetu
00.49 ERR.ee uudised

06.15 Tantsi, kui oskad
07.45 Preili Moon
08.00 Top Shop
08.15 Ameerika talent
10.10 Igal kodul oma lugu
10.40 Hooaeg
11.30 Rooli võim
12.00 Eesti otsib superheeringat
14.00

Reisikiri. Viva l'Italia!

11. osa

OLEV REMSU

Toomkatedraali katusel tabab mind ime – päike paistab! Juba mainitud marmormets (135 torni ja tornikest) heidab varju vulinal sulavale lumele, näen ültalt, kuidas vesi kaob loendamatuise veesülititisse räästais. Mis näen! Koguni kuulen, veesülitid kuristavad imeliku kurguhäälega.

Kirikuesisel väljakul tabab teine ime – katedraal on hoopis teist värvi. Sompus ilmaga ja lumesajus oli ta liivhall, nüüd suhkurvalev. Selline on marmori omadus, peegeldada valgustaja valgust.

Kohe toomkiriku kõrval asub teine pühakoda, elegantsi, ettevõtluse ja raha katedraal Galleria Vittorio Emanuele II.

Galerii? Meie ütleksime ehk „passaaz“, meie oleme vene kaudu prantsuspäraseid.

Kerjused on kirikutreppidelt oma mütsitöö seadnud paika siin, nemad teavad, mis juhib elu ja ühiskonda.

Kerjusedki on šikid, kuidagi staarkerjused. Milano! Siin peab olema kõik efektne. Nad ei väris-

ta kätt, nad lubavad sul endale annetuse teha. Ehk ei sobigi nende korjekarpi münte kukutada, vaata, et viskab sulle su krossid tagasi nagu sõjakangelane vaenlase heidetud ja tema kinnipüütud granaadi.

Kõrvuti paiknevad siis kaks jumalat – raha ja see teine.

Galleria Vittorio Emanuele II on katustatud uusrenessansi stiilis arkaadialahendusega linnaosa, täis poode, poode, poode, luksuslikke kohvikuid, restorane, butiike, kõike, mida hing ihaldab. Katused tänavate kohal on võlvjad ja klaasist, tänavpõrand uhke dekoratiivsillutisega.

Ei saagi aru, kas viibid väljas või sees. Päike säteendab pea kohal, jaguneb klaaskatusel (või lael?) tuhandeks kiireks.

Kauplused asuvad neljal korrusel, nii et muudkui jaluta ja jaluta, imetle ostujanulisi inimesi. Päevavargaid, muiduuitajaid, minusuguseid uudishimutsejaid ei hakka silma, kõik tunduvad olevat tõsise töö tegijad, suured ostjad. Võib-olla on nende seas jalgpalliässi, filmitähti, nimekaid poliitikuid, tänase päeva iidoleid?

Üks tänavaid viib otse Milano kolmandasse pühamusse, La Scala teatrisse.

Alul ei tahetud passaazile panna mitte kuninga, vaid hoopis keisri nime. Kui arhitekt Giuseppe Mengoni (jälle Giuseppe!) 1859. aastal projekteerima hakkas, kuulus Milano veel Austria alla, truud alamad tahtsid poestikule panna Franz Josephi nime. Võta näpust, ei tulnud midagi välja, Itaalia sai 1861. aastal iseisvaks ning ehitisele pandi esimese kuninga nimi.

Kentsakas, aga alul teismõtelisest passaazist kujunes Itaalia ühinemise sümbol, selles on väljak Itaalia linnade sümbolitega.

Meenutame, et EKP Keskkomitee hoonest, nõndanimetatud Valgest Majast sai meie välisministerruum. Franz Joseph oli Põhja-Itaaliale täpselt sama, mis meile EKP

• **Kui arhitekt Giuseppe Mengoni (jälle Giuseppe!) 1859. aastal projekteerima hakkas, kuulus Milano veel Austria alla.**

HAAPSALU LINNAVALITSUSE TEATED

Rahvaküsitlus Haapsalu linnas

Ajavahemikul 14.–20. novembrini 2016 tehakse Haapsalu linnas rahvaküsitlus, mille eesmärk on välja selgitada elanike arvamus Ridala valla ja Haapsalu linna kavandatava ühinemise kohta. Küsitlusel saavad osaleda kõik 16aastased ja vanemad valimisõiguslikud Haapsalu linna elanikud. Küsitlus tehakse küsitluspunktis 18.–20. novembril 2016 alljärgnevatel kellaaegadel:

18. novembril kell 12–20,
19. novembril kell 10–18,
20. novembril kell 10–18.

Küsitluspunkt asub Haapsalu kultuurikeskuses (Posti 34, Haapsalu). Elektrooniline küsitlus toimub veebikeskkonnas VOLIS aadressil www.volis.ee algusega 14. novembrist kell 8 kuni 17. novembrini kell 20. Kui isiku tervislik seisund või mõni muu mõjuv põhjus on takistuseks tema vahetule osalemisele küsitluskohas tehtaval küsitlusel, võib taotleda küsitluslehe täitmist kodus. Selleks tuleb esitada taotlus komisjonile hiljemalt 20. novembriks kell 15.

Komisjoni kontaktandmed:

Marina Kallas, tel 5564 6060, e-post marina.kallas@haapsalulv.ee.

RIDALA VALLAVALITSUSE TEATED

Rahvaküsitlus Ridala vallas

Ajavahemikul 14.–20. novembrini 2016 tehakse Ridala vallas rahvaküsitlus, mille eesmärk on välja selgitada elanike arvamus Ridala valla ja Haapsalu linna kavandatava ühinemise kohta. Küsitlusel saavad osaleda kõik 16aastased ja vanemad valimisõiguslikud Ridala valla elanikud. Küsitlus tehakse küsitluspunktis 18.–20. novembril 2016 alljärgnevatel kellaaegadel:

18. novembril kell 12–20,
19. novembril kell 10–18,
20. novembril kell 10–18.

Küsitluspunkt asub aadressil Uuemõisa mõisahoone, Lossi tn 4, Uuemõisa alevik. Elektrooniline küsitlus toimub veebikeskkonnas VOLIS kaudu 14.–17. novembril 2016 kell 8–20 aadressil www.volis.ee.

Kui isiku tervislik seisund või mõni muu mõjuv põhjus on takistuseks tema vahetule osalemisele küsitluskohas tehtaval küsitlusel, võib taotleda küsitluslehe täitmist kodus. Selleks tuleb esitada taotlus komisjonile hiljemalt 20. novembriks kell 15. Rahvaküsitluse tegemiseks on moodustatud viieliikmeline komisjon.

Komisjoni kontakttelefonid 472 4440, 521 1474.

Ridala Vallavalitsus

**Lääne Elu toimetus Haapsalus Posti 30
(II korrus, sissepääs välistrepist)
avatud E-R kl 8.30–17. Tel 473 7111, 473 7222.
Teade ja kuulutus saada e-aadressil info@le.ee.
Veebis loe www.le.ee.**

TEATED

ELEKTRIKATKESTUSED

Elektrivõrgu hoolduse ja remondi tötu on elektrikatekestused:

31. okt kl 10–12 Jändi aj;

1. nov kl 10–11.30 Polleri, Petaluse, Järise, Putku, Äädi aj;

1. nov kl 10–13.30 Poanse, Karikakra, Kersti aj;

1. nov kl 11.30–15 Saeslja, Mäense, Kokuta, Massu aj;

1. nov kl 13–16 Haapsalus Lahe 34, 36 Väike-Viigi 1, 4, 6, 8, 10, 10a, 12;

1. nov kl 13.30–15 Riiskama, Lepiku, Aaviku, Salevere, Kiili, Aleksandri aj;

4. nov kl 12–15 Alaküla aj.

Loodame teie arusaamisele ja mõistvale suhtumisele.

Imatra Elekter AS

Joogatunnid

Sinu tervise heaks (hatha jooga) Haapsalu sotsiaalmajas Kastani 7, 2. korruse võimlemissaalis. 2. novembrist kolmapäevaõhtuti kl 18–19.30.

Kaasa võta joogamatt, fliis ja vee-pudel, selga mugavad riided. Osalustasu 7 €, õpilastel 5 €.

Täpsem info ja registreerimine tel 515 9572 või ylle.tre@gmail.com.

Tulekul ka TRE (Trauma Release Exercises) harjutustunnid kolmapäeviti kord kuus pärast joogat kl 19.30–21.

Jüri Lina loeng „Võimu nähtamatud varjud“ varjatud andmetest 1. novembril kell 19 Päeva Villa konverentsisaalis Lai 7.

KUHU MINNA

• TERVIS JA SPORT

Fra Mare Day Spa basseini- ja saunapark avatud iga päev 13–22; kl 19 vesiaeroobika. Day Spa pilet E–N 10,50 €, R–P 14 €. **Oktoobri eripakkumine** – Algoane kohvi-šokolaadimähis 56 €. Näomassaaž ja mask 30 €. Maniküüri ja pediküüri komplekshooldus 39 €. Broneerimine tel 472 4612 ja 472 4600, spa@framare.ee.

Spaahotelli Laine vee- ja saunakeskus avatud iga päev kl 6–9 ja 13–22. Treeningusaal avatud iga päev kl 6–22. Täpsem teave ja broneerimine tel 472 4400 või info@laine.ee.

• TANTSÜÖHTUD

Fra Mare À LA CARTE restoran Bergfeldt ja lobby-baar (Ranna tee 2): P–N 12–23 ja R, L 12–24. L, 29. okt mängib tantsuks ansambel PetriMetri. Tel 472 4605, 503 7289. www.framare.ee.

Restoran Blu Holm (Sadama 9/11) P–N 12–23, R–L 12–24. Peo- ja peielauad, küsi pakumist! L, 29. okt kl 20 tantsuõhtu, ansambel Principial. Tulekul 12. nov kl 20 Tanja Mihhailova-Saar ja bänd, pilett 16 €.

• KINO

Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3): 30. okt kl 15; 2. nov kl 19.50; 3. nov kl 19 film „Doktor Strange“, 3D, pilett 4,50 € + prillid 1 €. 30. okt kl 17.30 film „Ouija: Kurjuse läte“, pilett 4 €. 31. okt kl 19; 1. nov kl 19; 2. nov kl 18 film „Maggie plaan“, pilett 4 €.

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskus (Posti 3): 5. nov kl 20 Comedy Estonia: „Suurel lavall“, piletid 8 ja 6 € Piletilevis.

• KULLAMAAL

Kullamaa kultuurimajas L, 29. okt kell 18 kontsert „Ei saa mitte vaiki olla“. Esinevad Canzone ettevõtmiskoor, põhikoosseis ja neidudekoor. Muusikajuht ja dirigent Ulrika Grauberg. Kontsert kõigile tasuta. P, 30. okt kell 17 Tammsaare Teatri lavastus, Neil Simoni komöödia „Sekstett à la Carte“. Etendus kõigile tasuta.

Keskkomitee, ainult et pehmem, tema ei tahtnud itaallasi austerdada-saksastada, tema õppis selgeks isegi itaalia keele. Meie Karl Vainu eesti keelt suurt ei osanud.

Passaaz valmis 1865. aastal. Giuseppe Mengoni kukkus paar päeva enne pidulikku avamist tellinguult surnuks.

Kõike juhtub siin elus. Mõne inimese osaks on vaid töö, ap-laus jääb tal kuulmata.

Franz Joseph jälle tundus igavene keiser, ta valitses ligi kuus-kümme aastat, põlvkonnad põlvkondade järel andsid tema nimel truudusvande ning läksid tema lippude all sõdadesse ja surma. Franz Josephist on palju arvata Švejkil Jaroslav Hašeki satiiriromaanis tollest vahvast sõdurist ja ilmasõjast.

Reklaam kõlab: siin on maailma kalleimad hinnad! Kas see peletab? Ei, see tõmbab rahvast hullupööra kokku.

Milano rühkis pärast Teist maailmasõda moepealinnaks alul Pariisi kõrvale, nüüd vist isegi Pariisist ette. New York ja London on ammu seljataga.

Siin asuvad selliste Itaalia moebrändide nagu Guccio Gucci,

Giovanni Versace, Giorgio Armani, Giambattista Valli, Nico Didonna, Gianfranco Ferre ja teiste esinduspoed. Mitte aga ainult Itaalia omad. Siin on ka Prantsuse, Inglise ja teiste moefirmade esinduspoode.

Vitriinide järgi näen, et endiselt on moes punane ja must. Kas mitte liiga pikalt juba?

Pead tööle, Cucci, Armani ja kõik teised!

Huvitav, kas Eestis leidub inimesi, kes käivad siit endale rõivaid toomas?

Üks meie naispoliitik oli koguni välisminister ja eurosaadik, kirjeldas, kuidas ta ostis endale Brüsselist marukalli käekoti. See oli vaateaknal ning himulise käis sellest mitu päeva mööda nagu kass palavast pudrust, kuni viimaks pani raha mängu. Kui suur summa see oligi? Kas 18 000 eurot? Igatahes väaris asi Facebookis kiitlemist.

Niisugusel kaubal tuleks hinnalipik alati juurde jätta, hind sinna väga suurte numbritega kirjutada, et oleks juba eemale näha, muidu ei ole täit lööki.

Poliitik ei tohiks olla rumal. Järgneb

• NÄITUSED

Maie kunstopood (Posti 2): E–R 10–18, L 10–15 Haapsalu ja Läänemaa kunstnike müüginäitus.

Spaahotelli Laine galerii (Sadama 9/11): Henu Põldma fotonäitus „Loodusvaateid Haapsalu linnast“.

Keskraamatukogu (Posti 3): Raamatunäitused „ERÜ ja TÕN matkal“. Vitriinides näitus „Keelatud raamatud“. Lugemissaali fuajees RMK näitus „Pärandkultuur maastikus“. Lugemissaali seintel näitus „Iloni Imedemaa sünnilugu“.

Lasteraamatukogu (Wiedemanni 11): Eliisabet Luure lugemispäevikute näitus. Illustratsiooninäitus „Piret Rāni nunnikud ja teised toredad“.

Haapsalu kunstikooli galerii (Karja 6): T–R 12–16.30, L 10–14.30. Kunstiklubi sügisnäitus „Kuldne sügis“.

Haapsalu linnagalerii (Posti 3): 30. oktoobrini avatud Jaan Toomiku näitus.

• MUUSEUMID

Hanila muuseum: avatud ettetellimisel, tel 5333 8586, www.hanilamuuseum.ee.

Rannarootsi muuseum avatud T–L 11–16. www.aiboland.ee.

Haapsalu raekoda (Kooli 2) K–P 11–17. www.salm.ee. Näitus „Ants Laikmaa 150. Eesti kunstimuuseum tuleb külla“. Püsinäitus „Kuurortlinna teejuht“. Piletid 4 ja 3 €.

Rõude muuseum avatud ettetellimisel. Tel 5597 4773.

Haapsalu pitsikeskus (Karja 25): T–R 11–16 ja L 11–15. 5. novembrini näitus „60 aastat UKU loomisest“.

Iloni Imedemaa teemakeskus (Kooli 5) K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa majamuuseum ja park (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula v): K–P 11–16. www.salm.ee. Taimi Ungersoni maalide näitus jääb avatuks oktoobri lõpuni.

Lääne Elu

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111,

faks 473 7040, e-post info@le.ee

Kodulehekülj: www.le.ee

Peatoimetaja Andrus Karnau

Toimetajad Kaie Iives, Kaire Reiljan,

Urmas Lauri, Lemmi Kann, Kristjan Kosk,

Tarmo Üuemaa

Reklaam reklaam@le.ee

Küljendaja Tiina Liiv

Korrektoir Heli Tammik

Fotograaf Arvo Tarmula

Kuulutuste vastuvõtja Merilin Sellik

Reklaamitoimetajad Ave Tapner, Alar Birk

Raamatupidaja Vilma Hõövel

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504

Haapsalu, tel 473 7222. -

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,

SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eal.ee või tel 646 3363.

MÜÜK
Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadid ja kôlarid. Autoalar-mid. Rauduksed. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa soodsalt sauna- ja suitsuah-jud, kaminad, pliidid ja boilerid. Paigaldus. Pottsepatööd. Tel 505 4355.

Müüme põranda-, voodri- ja ehitus-laudu mitmes laiuses. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Küttepau, kuiv või toores, nii lahti-selt kui ka võrgus. **Kõdusõnnik** 30 kg. Tel 523 8852, 473 3301. Tammaru farm, www.tg.ee.

Kuiv okaspuu 37; toores lepp 28; kask 35; okaspuu 33 €/rm. Pikkus 30, 40 ja 50 cm. Vedu 3–7 ja 10 rm kaupa. Tel 516 4278 ja 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid ja kami-napuud ning pakitud turba- ja pui-dubrikett. Kohalevedu tasuta. Tel 523 8503.

Nigula Saeveski müüb ehituslikku saematerjali ja küttepuid (konteine-ris). Ka saagimisteenus. Tel 502 0531 ja 502 1792.

Müüa pakitud turba- ja puidubriketti koos veoga, soovi korral ladustame. Tel 507 8754, www.briketivedu.ee.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuid müük (lehtpuu). Pikkus 30 cm, 40 cm ja 50 cm vastavalt ostja soovile. Hind alates 28 €/rm. Tame alates 5 rm. Hind koos kohale-veoga Haapsalu linna piires. E–R kl 9–17. Tel 5668 1436.

30–70 cm toores lehtpuu, hind al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €, tarne al 10 rm, transport hinnas. 3meetrine küttepau, tarne al 30 tm. Tel 502 4895.

Müüa poolkuiva ja toorest küttepuid (pikkus vastavalt tellija soovile, eri liigid, kogused 3–17 ruumi) ja kütte-puujääke 1,5 m³ kottides. Hind kok-kuleppel. Tel 5343 0708, Lauri@Halukalur.ee.

Müüa küttepuid. Hall lepp al 28 €/rm, segapuu al 28 €/rm, must lepp al 32 €/rm ja kask al 35 €/rm, met-sakuiv okaspuu al 34 €/rm. Vedu hinnas. Halu pikkus vastavalt ostja soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3 m küttepuid (hall lepp, kask, saar) koos kohaleveoga. Hind kokku-leppel. Samas müüa saetud-lõhutud küttepuid mitmes pikkuses (hind al 27 €/rm). Kohalevedu. Tel 505 3786.

Voodrilaua ning põrandalaua ja saematerjali müük. Vedu üle Eesti tasuta. Tel 5373 1117.

Otse tootjalt. Pakitud küttematerjal: puidubrikett al 133 €, turbabrikett, pellet ja klotsid. Vedu. Tel 506 8501.

Müüa küttepuid. Hind alates 26 €/rm. Tel 5625 5917.

Müüa söödanisu. Tel 5358 6575.

OST

Musta ja värvilise vanametalli kok-kuost aadressil Tööstuse 11, Haap-salu. www.rauaspets.ee. Teave tel 5837 6276.

Vanametalli ost ning olme- ja ohtlike jäätmete vastuvõtt Pula-pääl Läänemaa jäätmejaamas. Tõstukauto teenus, metalli lõikami-ne. E–R kl 9–17, L 9–14. www.feralmet.ee. Tel 5668 1436.

Lihula antiigiäri ostab parima hin-naga vanavara, kunsti, kulda, hõbe-dat, märke, rahasid, raamatuid ja muud. Tühjendusostud majapidami-se lõpetamisel. Tel 5691 5347.

Ostan kadakat. Hea hind. Raha ko-he kätte. Kuulutus ei aegu. Tel 5559 7692.

Ostan või rendin ajaloolist kalapüü-giõigust. Kõik pakkumised oodatud. Tel 5857 5060.

KINNISVARA

Ostame põllu-, heina- ja metsa-maad. Parim hind. Tel 506 9600.

Triovara Halduse OÜ ostab põllu- ja metsakinnistuid üle Eesti. Tel 507 2231.

Soovin osta ahiküttega 1–2toalise korteri Haapsalus. Võib vajada re-monti. Tel 513 2394.

OÜ Estest PR ostab metsa- ja põl-lumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

KINNISVARA
Tallinna mnt 1, tel 473 3888, www.kiva.ee

Kinnisvarateenused aastast 1992.

OST-MÜÜK
Tallinna mnt 1, tel 473 3888, 505 8925.

Posti18, Haapsalu.

Võtame müüki teie KINNISVARA. Kokkuleppel kliendiga kohene väljaost. ott@apslund.ee, tel 506 9600.

Posti 21, Haapsalu, www.aarete.ee

KINNISVARATEHINGUD ja HINDAMINE. Tel 473 4376 või 473 4607.

Silvi Merilo – 522 9958
Arne Simm – 5646 7357

TEENUS

Korstnapühkimisteenus üle maakon-na. Tõmbeprobleemide lahendamine. Pottsepatööd. Korstnad ja korstna-pitside remont, ehitus ja taastamine. Küttekollete remont. Tel 5342 2642.

Matusebüroost, Kooli 4, E–R 9–15, matuseteenused: auto, puusärgid, ristid, pärjad, kimbud, hauakivid ja -plaadid. Tel 473 7210, 514 6239. Matuseteenused Lihulas tel 5373 0448.

Telerite ja elektroonika remondi-töökoda Haapsalus Lihula mnt 27 (autobaas). Avatud tööpäeviti 9–18 ja laupäeval 9–14. Tel 473 3055, 5557 4519.

Rehvivahetus, diagnostika, elektri-, mehaanika-, keevitus- ja värvipa-randustööd – Autotohter OÜ. Masti tee 14, Uuemõisa. Tel 5370 0123.

Puurkaevude puurimine ja projektee-rimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee

Ohtlike puude eemaldamine ning okste ja võsa lõikus. Töötame 7 päe-va nädalas. Välismaal omandatud pikaagegne kogemus. Soodne hind ja kiire teenus. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373. Randy

Ehitusfirma R&O Ehitus OÜ. Kõik ehitus- ja remonditööd: fassaadid, katused, terrassid, saunad, korrus-majade trepikojad jm. Tel 5857 5060. www.lihulaehitus.ee.

Tootja Läänemaal valmistab klaas-plastist septikuid ja mahuteid. Kae-ve- ja planeerimistööd kopplaaduri-ga. Tel 551 0428, ain.raali@mail.ee.

Laaduri- ja ekskavaatoritööd, veo-teenus. Vaata www.ipmet.ee ja küsi lisa tel 5590 9494.

Elav muusika teie mis tahes peole! Teeme sündmuse toreks ja meel-dejäävaks! Tel 501 1696, www.syltament.ee.

Ohtlike puude langetus ja lõikus tõstukilt. Võsaloikus ja trimmerda-mine. Info@puupoisid.eu, tel 5665 9446.

Asrex OÜ teeb ehitus- ja remondi-töid. Meeldivat koostööd soovides Asrex OÜ. Tel 5622 6716, info@asrex.ee, www.asrex.ee.

Rakkekaevude kaevamine, puhasta-mine ja remont. Rõngaste vahetami-ne. Tel 557 4792.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehi-tustööd. Tel 5347 7919.

TÖÖPAKKUMINE

Rannarootsi lihatööstus pakub tööd inventaripesijale. Saada oma CV aadressil personal@rannarootsi.ee. Tel 5663 3436 (Silja).

Võtame tööle majahoidja, kes hoo-litseks maja ja koerte eest. Tasu kokkuleppel. Kiire! Tel 5373 0073.

Pakun tööd farmitöötajale. Töö graafiku alusel. Kohapeal väljaõpe. Info tel 524 2145.

OÜ Helm võtab tööle ehitustöölise ja abitöölise ehitusele. Tel 5666 0149, info@helm.ee.

Haapsalu Veevärk AS otsib oma meeskonda **HOOLDUSTEHNİKUT.**

Töö kirjeldus:

- veemõõtjate hooldamine, vahe-tamine ja plommimine teenindus-piirkonnas
- elektroonilise andmebaasi kasu-tamine
- andmesidesüsteemi ehitamine ja hooldamine
- veemõõteseadmete katsetamine ja seadistamine
- sanitaartehniliste tööde teosta-mine
- klientidega suhtlemine

Nõudmised kandidaadile:

- tähelepanelikkus, täpsus, korrekt-sus ja kohusetundlikkus
- iseseisvus, lahenduste leidmise ja probleemide ületamise oskus
- väga hea suhtlusoskus: eesti, vene ja inglise keel
- keskharidus, B-kat juhuluba

Ettevõtte pakub: väljaõpet, sõbralikku kollektiivi, konkurentsivõimelist töötasu

CV ja kaaskiri saata info@hvv.ee. Haava 32, 90510 Haapsalu. Tel 473 5010.

Kuulutus aegub 30.10.2016.

METS

OÜ Landeker ostab **metsakinnistuid.** Tel 511 0415 ja 517 9866.

Promets OÜ ostab metsakinnistuid ja raleõigust parima hinnaga Lääne-maal. Tel 5591 9930, e-aadress info@promets.ee.

LOOMAD

Haapsalu Loomakliinik
Posti 5. E–R kl 10–18.
Pood E–R 9–18, L 10–14.
Tel 473 5566, 5694 5545.

Ostan noore soku. Tel 528 9513.

Müüa küülikud. Tel 5336 4288.

MITMESUGUST

Kaardid ennustavad, helista tel 9001 727, kogenud ennustajad 24 t, ka mobiiltelefonilt, h 1,09 €/min.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSE NÕUSTAMISKABINETIST

Kastani 7, 90508 Haapsalu.

Esmane psühholoogiline nõustamine ja kriisiabi:

E–L – aeg kokkuleppel, tel 515 9572.

Holistiline psühhoterapia / TRE – tel 515 9572.

TRE (Trauma Releasing Exercises – trauma vabastamise harjutused)

Kriisiabi tel – 5393 5121, 515 9572.

Esmane juriidiline õigusabi E 10–12.

Info ja eelregistreerimine tel 475 7555, 515 9572.
Meie koduleht www.hot.ee/kriisiabikeskus/

Vähekindlustatud inimestele on nõustamisel omaosalus 5 €; eriolukordade puhul tasuta (KOV toetuse korral).

Soodushinnad on õpilastele, pensionäridele.

Väljaspool vastuvõtuaega helistades jätke oma teade ja tel nr automaatvastajale 475 7555, Teiega võetakse ühendust.

Mis tulema peab – see tuleb. Kellel saab otsa aeg – see läheb. Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe.

Teatame kurbusega, et lahkus meie kallis abikaasa, isa ja vanaisa **VELLO KÜNNAP** 2.9.1959–26.10.2016.

Omaksed

Ärasaatmine laupäeval, 29. oktoobril kell 12 kodust. Muldasängitamine Ridala uuel kalmaistul.

Kallid Kädly ja Ango lastega, meie siiras kaastunne armsa **VELLO KÜNNAPI** lahkumise puhul.

Sirje, Tiitu, Merike ja Maarika

Südamlik kaastunne Tiinale lastega armsa abikaasa ja isa **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Marina

Südamlik kaastunne Künnapi perekonnale abikaasa, isa ja vanaisa **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Maie, Kaie, Kaire, Andres, Katrin, Leo ja Lembit

Jääb alati mälestuse ilu...

Avaldame siirast kaastunnet Tiinale armsa abikaasa **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Star Tiimi

Kas kuuled, kuis nutab Su kodu Su puudust leinates sääli. Talle kaaslaseks vihmade sadu, kus piiskadel pisara hääli.

Avaldame kaastunnet Tiinale, Karelile, Kädlyle ja Kärdole peredega ning Peetrite nende kõige kallima **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Maie ja Malle lasteperedega

Sügava kurbusega teatame, et meie seast lahkus kallis ema, vanaema ja vanavanaema **ÕIE VIHHER.**

Leinavad omaksed tütar ja tütrepojad peredega

Ärasaatmine kodust kolmapäeval, 2. novembril kell 12.

Siiras kaastunne Mallele, Rihole ja Rainisele peredega ema, vanaema ja vanavanaema **ÕIE VIHHERI** kaotuse puhul.

Prk Soonik ja Laev

Mälestuste kauneid jälgi meie hinge sinust jäi...

LEIDA VILLER

Südamlik kaastunne Illarile abikaasa ja Aivarile ema surma puhul.

Endla ja Hillar

Mälestame endist töökaaslast **LEIDA VILLERIT.** Avaldame kaastunnet omastele.

Endise Karuse kolhoosi raamatupidajad

Avaldame kaastunnet Hillarile abikaasa **LEIDA VILLERI** surma puhul.

Alja ja Heino Priimägi

Maga vaikselt, puhka rahus, õõ on saabunud sinule...

Kallis naabrimees **ALEKSANDER ORUS.** Siiras kaastunne lastele.

Lemmi perega

Südamlik kaastunne Mailile perega isa **ALEKSANDER ORUSE** surma puhul.

Marika, Inna, Merle, Siivi ja Tiina

On igapähe oma tee, mingil hetkel lõpeb see...

Avaldame sügavat kaastunnet Serli Heeringale **venna** kaotuse puhul.

Noarootsi vallavalitsus ja vallavolikogu

Haapsalu jahiselts mälestab **VELLO KÜNNAPIT** ja avaldab kaastunnet omastele.

Kaitseliidu Lääne malev mälestab kaitseliitlast **VELLO KÜNNAPIT** ja avaldab kaastunnet lähedastele.

Puud langetavad lehti, sügislilledel silmad on pisaraid täis.

Lahkus meie tore naabrinaine **VALVE SILMER.** Sügav kaastunne omastele.

Mälestavad Laide ja Tiit peredega Palliit

Avaldame kaastunnet Irina Turkinale kalli ema **RAISA MIROSHNIKI** surma puhul.

SA Läänemaa Haigla

Südamlik kaastunne Hillarile abikaasa ja Aivarile ema **LEIDA VILLERI** kaotuse puhul.

Helju, Vello, Sirje ja Toivo

Meie südamlik kaastunne Lemmi Tammeaarele poeg **AIVARI** lahkumise puhul.

Marge, Lehte, Olga, Tiitu ja Valve

Saab igäiks meist kingituseks aja, ta kestust aimata ei tea...

Südamlik kaastunne Kädlyle perega kalli isa, äia ja vanaisa **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Ühendus Asuküla Selts Asuküla Laulu- ja Mänguselts

Avaldame kaastunnet kallile Tiinale laste ja lastelastega armsa abikaasa, isa ja vanaisa **VELLO KÜNNAPI** kaotuse puhul.

Moonika, Pille, Heli, Sirje ja Pille-Riini

Eidekene ketras, heietas lõnga, heietas kondisel käel...

Kallis Kai, jagame Sinu leina, kui jätad hüvasti oma kalli vanaema **VALVE SILMERIGA.**

Naiskodukaitse Lääne ringkond

Iga lahkumine on raske, iga teeleaatmine kurb...

Südamlik kaastunne Irina Turkinale kalli **ema** surma puhul.

SA Läänemaa Haigla polikliinik

Avaldame kaastunnet Kalev Uustalule perega isa, äia, vanaisa ja vanavanaisa **HEINO UUSTALU** kaotuse puhul.

AS Lihula Maaparandus

Valusalt hinges meil heliseb lein, sest Sind enam ei ole meil.

Kallist **VÄINO LAUMETSA** 15.12.1965–28.10.2006 mälestavad 10. surma-aastapäeval ema, isa, lesk ja lapsed.

Reakuulutus (kuni 4 rida): tööpakkumine, mets, kinnisvara, kooolitus ja auto 4,50 €, alates 4. korrast 3,60 €; müük, loomad, teenus, ost, mitmesugust ja soovin üürida 3 €, alates 4. korrast 2,58 €; töötamine 1,92 €. Kood 1 €. Raamiga kuulutus 1,02 €/cm², logoga 1,20 €/cm², kordus 20% soodsam. Leinakuulutus 10,50 €, topeltsuuruses 18 € ja matustetade (topeltsuuruses) 10,50 €. Õnnitlus: väike 10,50 € ja topeltsuuruses 18 €. Teated ja tänuavaldused 0,60 €/cm²; raamifult 0,72 €/cm². Kuhu minna 0,36 €/cm². Avatud E–R kl 8.30–17, tel 473 7111, faks 473 7040, e-post info@le.ee

ARVO TARMULA

Läänemaal peeti kannatanutega suurõppust

Eile peeti ladiseva vihma käes Palivere karjääris suurõppust, kus tuli päästjail, politseinikel ja kiirabitöötajail abi anda ligi 30 kannatanuga liiklusõnnetuses.

Õppuse peakorraldaja Läänemaa päästeosakonna operatiivkorrapidaja Hannes Klissi sõnul oli õppuse legend, et liinibussiga on juhtunud liiklusõnnetus. „Kohapeal selgus, et õnnetusse oli sattunud ka väikebuss ja kaks sõiduautot,” selgitas ta.

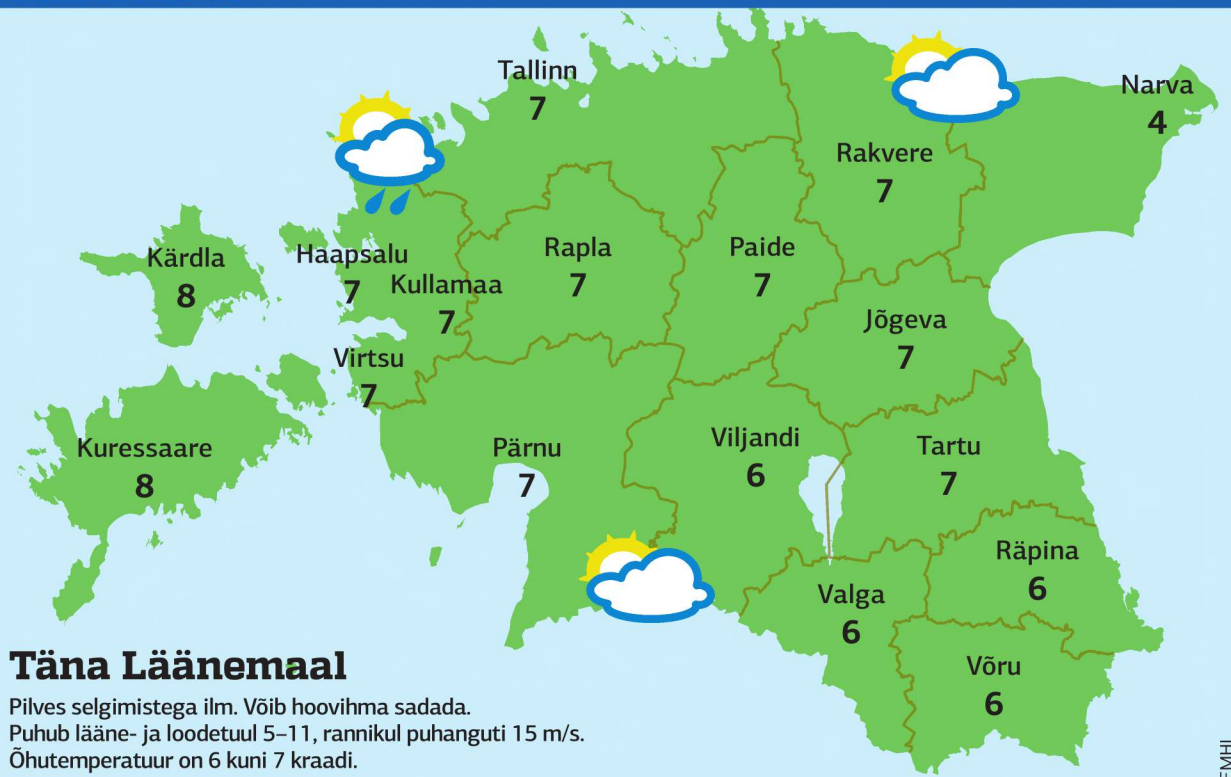
Suuravariile reageerisid Risti, Haapsalu ja Lihula päästjad, kaks politseipatrulli ja kolm kiirabi brigadi.

Läänemaa päästepealiku Kätlin Poopuu sõnul pole Läänemaal varem nii suure hulga kannatanutega õppust olnud. „Eesmärk oli läbi mängida, kuidas kõik need kolm osapoolt hakkama saavad,” rääkis Poopuu.

Hannes Kliss ütles, et jäi meeskondade tegutsemisega väga rahule. „Viimane pilt selgub, kui kokkuvõtte on tehtud, aga praegu on põhjust rahul olla.”

KAIRE REILJAN

ILMAENNUSTUS

Täna Läänemaal

Pilves selgimistega ilm. Võib hoovihma sadada. Puhub lääne- ja loodetuul 5–11, rannikul puhanguti 15 m/s. Õhutemperatuur on 6 kuni 7 kraadi.

Pühapäev

loode-, põhjatuul
5–10(13) m/s

öö päev

2°...4°

Esmaspäev

põhjatuul
4–9 m/s

1°...5°

Teisipäev

muutlik tuul
5–11(14) m/s

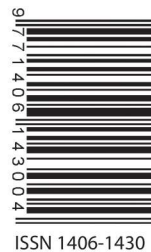
0°...5°

Kolmapäev

lõuna-, põhjatuul
6–11(15) m/s

2°...4°

ISSN 1406-1430

VAATA KA
WWW.LE.EE

AMTIMBER
ostab
KASVAVAT METSA ja VÕSA
(ka väheväärtuslikku),
METSAMATERJALI.

Tel 507 9940
amtimber001@hotmail.com

Üllata lähedast!

Uuemõisa keskus
Tallinna mt 84
Avatud E–N 8–19
R–L 8–20
P 10–16
472 0383, 509 3229

NOTARIBÜROODE AVATUD USTE PÄEV

1. novembril kell 14–17 on kõik huvilised oodatud notaribüroodesse uudistama ja uurima.

Kui sul on küsimusi kinnisvara, abieluvarasuhete, ettevõtluse või pärimise teemadel, astu julgelt uksest sisse.

NÕUSTAMINE ON TASUTA.

Notarite kontaktid:

Marika Kiiver Posti 41a, Haapsalu. Tel: 473 3503
Eha Naudi Posti 26, Haapsalu. Tel: 473 4466

Tähtsate otsuste tegemisel ei ole müütidel ja emotsioonidel kohta.

Kõigi Eesti notaribüroode asukohad ja kontaktid leiab siit: <https://www.notar.ee/kontaktid>

ENDLA TEATER

9. novembril
Haapsalu
Kultuurikeskuses

KANGELAPSED
seikluslik lastelavastus kell 12
piletid 8€ Kultuurikeskuses, Piletimaailmas

KÕIK NAISTEST
südamlük komöödia kell 19
piletid 14€/12€ Kultuurikeskuses, Piletimaailmas

rohkem infot:
endla.ee

Läänemaa Naiste Tugikeskus

pakub abi naistevastase

vägivalla all kannatavatele naistele ja nendega kaasas olevatele lastele.

Vägivallast on väljapääs. Aitame Sul seda leida.

Kui vajad kaitset ja abi, helista meile

telefonil **504 2300**

ööpäev ringi või kirjuta laanenaistetugi@gmail.com

Tasuta teenused: esmane ja juhtumipõhine nõustamine, turvakodu teenus, psühholoogiline nõustamine ja õigusabi.

Täpsem info kodulehel
<http://laanenaistetugi.ee>

Parim kingitus isadepäevaks on
Lääne Elu kinkekaart.
Saadaval toimetuses Posti 30

Tellimishinnad

1 kuu	8,60 €	7 kuud	51,20 €
2 kuud	17,20 €	8 kuud	58,60 €
3 kuud	22 €	9 kuud	65,90 €
4 kuud	29,30 €	10 kuud	73,20 €
5 kuud	36,60 €	11 kuud	80,50 €
6 kuud	43,90 €	12 kuud	87,80 €

Igale vähemalt 3 kuu tellimusele kaasa vahva Lääne Elu kruus. Kampaania kestab 31. oktoobrist 11. novembrini. Info tel 473 7222

